

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานบ้านดงขี้เหล็ก ตำบลแซ่ซ่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2547 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2548 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมด้วยตนเองทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึก และข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านดงขี้เหล็ก อาทิ ประวัติหมู่บ้านจากวัดดงขี้เหล็ก ข้อมูลประชากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของประชากรในชุมชน จากสถานีอนามัยบ้านดอยยาว และโรงพยาบาลสันกำแพง จากนั้นทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าเพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ศึกษา และวิเคราะห์ โดยนำเสนอผลการศึกษาทั้งหมด 6 ประเด็นดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลประชากร โครงสร้างองค์กรชุมชน ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางวัฒนธรรม ภูมิทัศน์ชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน และประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจ
2. บริบททางด้านบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ บทบาท หน้าที่ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานะด้านสุขภาพ การให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความคิดเห็นต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. บริบททางด้าน วัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. บริบททางด้านสังคม ได้แก่ ลักษณะทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การติดต่อสื่อสารเช่นการมีปฏิสัมพันธ์ สถาบันต่างๆ เช่นสถาบันครอบครัว ความเจริญด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. บริบทอื่นๆ ได้แก่ สื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนโยบายทางการเมืองเกี่ยวกับการผลิตสุราและการค้าเสรี
6. กรณีศึกษา (ทั้งนี้รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในภาคผนวก จ)

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

บ้านดงจี้เหล็กก่อตั้งมาราว พ.ศ. 2427 โดยผู้คนอพยพมาจากหมู่บ้านที่ใกล้เคียงเพื่อถางพื้นที่ในการจับจอง แต่เดิมมีชื่อว่าหมู่บ้านศรีดอนชัย มีจำนวนหลังคาเรือนเริ่มต้น 22 หลังคาเรือน จนปัจจุบันมี 678 หลังคาเรือน และเริ่มมีการก่อตั้งวัดเพื่อเป็นจุดรวมใจของชาวบ้านโดยมีท่านครูบาศรีวิศาลเป็นเจ้าอาวาส แต่ยังไม่มีการมีพระประธานมีแต่พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ท่านจึงได้ปรึกษากับคณะศรัทธาว่ามีพระพุทธรูปองค์หนึ่งในวัดร้าง หัวบ้านบวค้ำเป็นป่าไม้จี้เหล็กปกคลุมอยู่ และมีชาวบ้านหลายหมู่บ้านพยายามอัญเชิญไม่มีใครยกขึ้นท่านจึงชวนคณะศรัทธาลงไปนิมนต์พระพุทธรูปดังกล่าวเพื่อมาตั้งเป็นประธานที่หมู่บ้าน คณะศรัทธาเห็นดีด้วยได้จัดข้าวตอกดอกไม้ไปอัญเชิญและตั้งอธิษฐานปรากฏว่าชาวบ้านเพียงแปดคนเท่านั้นสามารถยกขึ้นอย่างง่ายดายและให้นามว่า “พระตอง” นำไปประดิษฐานในวิหาร จุลศักราช 1242 ปีกดสี (ปีวอก) และต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นบ้านดงจี้เหล็ก ตามป่าจี้เหล็กที่ขึ้นปกคลุมพระพุทธรูป (จากเอกสารประวัติหมู่บ้านดงจี้เหล็ก พ.ศ. 2500 หลักศิลาจารึก พ.ศ.2495 และการบอกเล่าของพ่อหนานนุ่น มูลแก้ว มัคคทายก ให้ข้อมูลวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2547) หลักฐานประวัติหมู่บ้านดงจี้เหล็กแสดงดังภาพที่ 1

ประชากรในหมู่บ้านดงจี้เหล็กส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธแต่มีกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์อยู่ในหมวดการปกครองบ้านไม้ซ้อ ซึ่งก่อนการตั้งคริสตจักร มีกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์เป็นระยะเวลา ประมาณ 50 ปี มีประมาณ 10 หลังคาเรือน โดยไปทำพิธีที่โบสถ์หมู่บ้านใกล้เคียง หลังจากตั้งคริสตจักรปี พ.ศ. 2521 มีสมาชิกที่นับถือศาสนาคริสต์เพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีทั้งหมด 85 หลังคาเรือนนับถือศาสนาคริสต์ 78 หลังคาเรือน มีบาทหลวงที่เป็นคนในหมู่บ้านได้รับการแต่งตั้งให้ดูแลและประกอบศาสนพิธีทางศาสนา ในโบสถ์ชื่อ คริสตจักรรุ่งเรืองธรรม นอกนั้น 7 หลังคาเรือนนับถือศาสนาพุทธ

ภาพที่ 1 หลักศิลาจารึกพ.ศ. 2495 ที่แสดงหลักฐานประวัติหมู่บ้านดงจี้เหล็ก

Copyright
All r

University
v e d

เดิมประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์มีสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆปฏิบัติสืบทอดกันมาเช่นการลงแขกเกี่ยวข้าว และงานบุญต่างๆเช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ที่ผู้สูงอายุหลายท่านเล่าว่าเจ้าภาพต้องจัดสุรารอาหารมาเลี้ยงรับรอง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานซึ่งในสมัยก่อนสุราที่ใช้ได้มาจากชาวบ้านช่วยกันทำเช่นการหมักข้าว โดยใช้หัวเชื้อ (แป้งเหล้า) หรือการต้มเหล้าเถื่อน

“สมัยแต่ก่อนบ่มีเหล้าโรง นักเหมือนบะเตี๋ย หาซื้อยาก
จาวบ้านแป้งเหล้าน้ำขากันกันคนเดียว”

(เพศชาย อายุ 65ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

ต่อมาผู้สูงอายุหลายท่านเล่าว่าชุมชนบ้านดงจีเหล็กมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระยะเกือบสิบปีที่ผ่านมาเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ได้มีถนนสายสำคัญตัดผ่านหมู่บ้าน (ถนนวงแหวนรอบที่สอง ดอนจัน – สันกำแพง) ทำให้เกิดอาชีพหลากหลายเพิ่มขึ้นภายในหมู่บ้าน เช่น รับจ้างแรงงานต่างถิ่น อุตสาหกรรมในครัวเรือน โรงงานเย็บผ้าขนาดเล็ก ซึ่งเห็นได้ชัดในปี 2541 และ ปี พ.ศ.2542 มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้น สองแห่งเป็นโรงงาน อิเล็กทรอนิกส์ และ โรงงานเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งมีการจ้างแรงงานในหมู่บ้าน ทำให้อาชีพทางการเกษตรดั้งเดิมลดลง ต่อมาในปีพ.ศ. 2543 มีหมู่บ้านจัดสรร (บ้านในฝัน) เป็นโครงการขนาดใหญ่ขยายอาณาเขตโดยการกว้านซื้อที่ดินบริเวณใกล้เคียง ตลอดระยะเวลา 5 ปีจนถึงปัจจุบันยังมีการปลูกสร้างบ้านจัดสรรเพิ่มและมีการจ้างแรงงานในหมู่บ้านใกล้เคียง ในปี พ.ศ. 2544 มีการก่อตั้งโรงพยาบาล (โรงพยาบาลสันกำแพง) อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 1.5 กิโลเมตร ทำให้ประชาชนมีระบบบริการสุขภาพที่สะดวกต่อการใช้บริการ ในปีเดียวกัน โรงเรียนประถมประจำหมู่บ้านได้ยุบรวม ให้เด็กนักเรียนไปเรียนอีกหมู่บ้านหนึ่ง (โรงเรียนวัดแช่ช้าง) ซึ่งห่างจากหมู่บ้าน 1 กิโลเมตร พร้อมเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับที่บ้านบวกล้าง(โรงเรียนบ้านบวกล้าง) จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านผู้สูงอายุคนหนึ่งบอกว่า

“สมัยบะเตี๋ยเหมือนมีหุทธิย์ (หมายถึงโทรศัพท์ วิทยุ เครื่องเสียง)

คำทิพย์ (หมายถึงโทรทัศน์) ไปไหนก็บ่ต้องเดินมีรถมีราถนนหนทาง

สะดวกมีแต่กำแก่งแย่งกัน หมู่บ้านบ่สงบมีโรคเกิดขึ้นมากกว่าแต่ก่อน”

(เพศหญิงอายุ 76ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

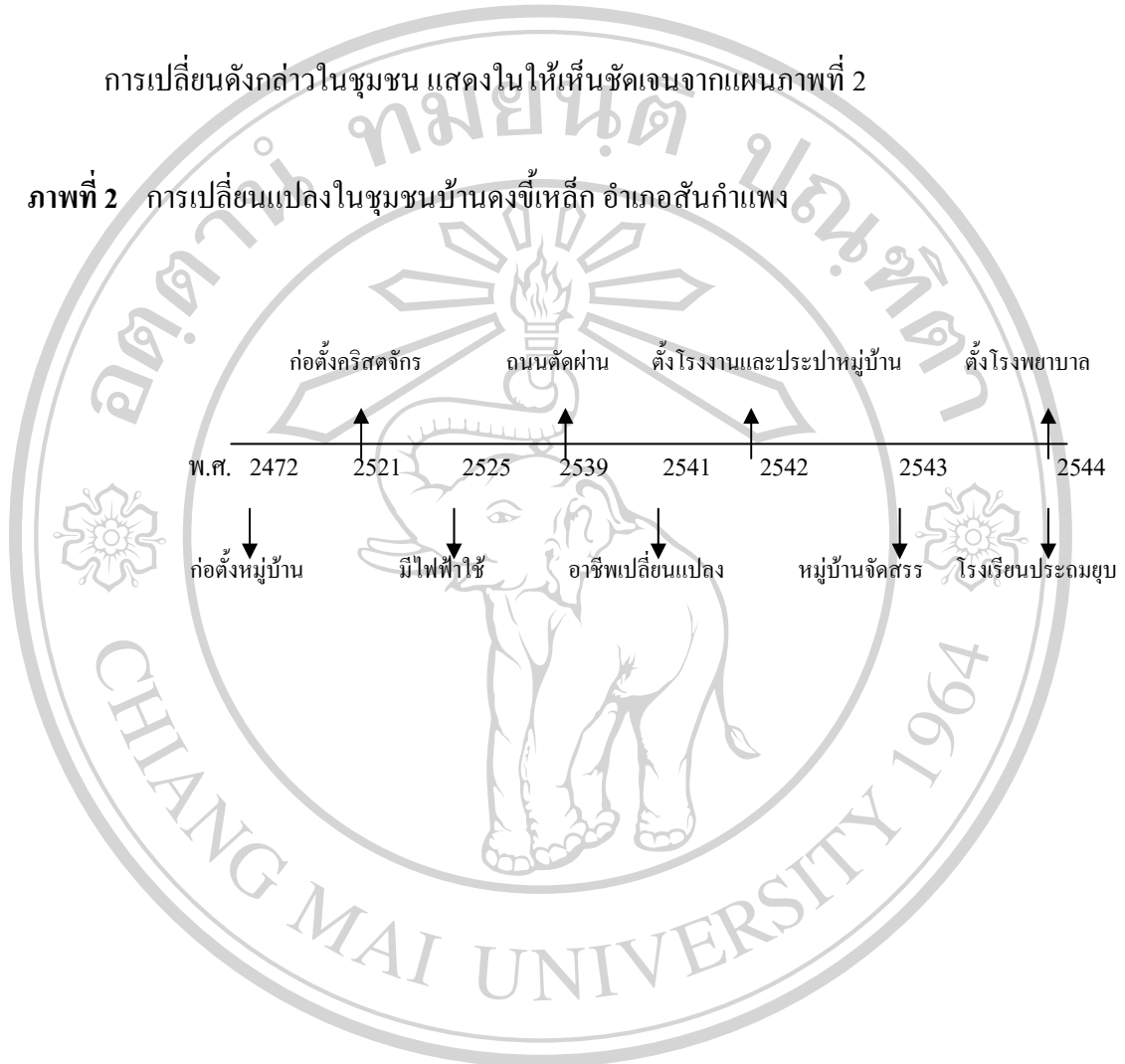
หัวหน้าหมวดบ้านดงจีเหล็กคนหนึ่งกล่าวว่า ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม แต่วัฒนธรรมและประเพณีที่ปฏิบัติกันมาก็ยังคงปฏิบัติกันอยู่และยังมีการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในการสร้างความสนุกสนาน และจากที่เคยต้มเหล้าเถื่อน เหล้าหมักที่กระทำกันมาช้านาน กลับหันมานิยม เหล้าโรง เบียร์ เป็นต้น

“บะเตี้ยวละอ่อนหนุ่มบู่จู้กเหล่าน้ำขาว กั้นเหล่าโง่งกั้นหมด”

(เพศชาย อายุ 66 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

การเปลี่ยนดังกล่าวในชุมชน แสดงให้เห็นชัดเจนจากแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในชุมชนบ้านดงขี้เหล็ก อำเภอสันกำแพง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

1.2.1 สถานที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านดงจี้เหล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลเข้ช้าง ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมู่บ้านอยู่ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นที่ราบ ทั้งหมด 2,161 ไร่ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อคือถนนสายดอนจั่น-สันกำแพง วงแหวนรอบที่สองตัดผ่านกลางหมู่บ้าน อยู่ห่างจากอำเภอสันกำแพง 3 กิโลเมตร และจากตัวเมืองเชียงใหม่ 16 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้ รายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ 3

ทิศเหนือ

ติดต่อกับหมู่บ้านดอยยาว

ทิศใต้

ติดต่อกับบ้านดอนปิน

ทิศตะวันออก

ติดต่อกับแนวเขต จังหวัดลำพูน

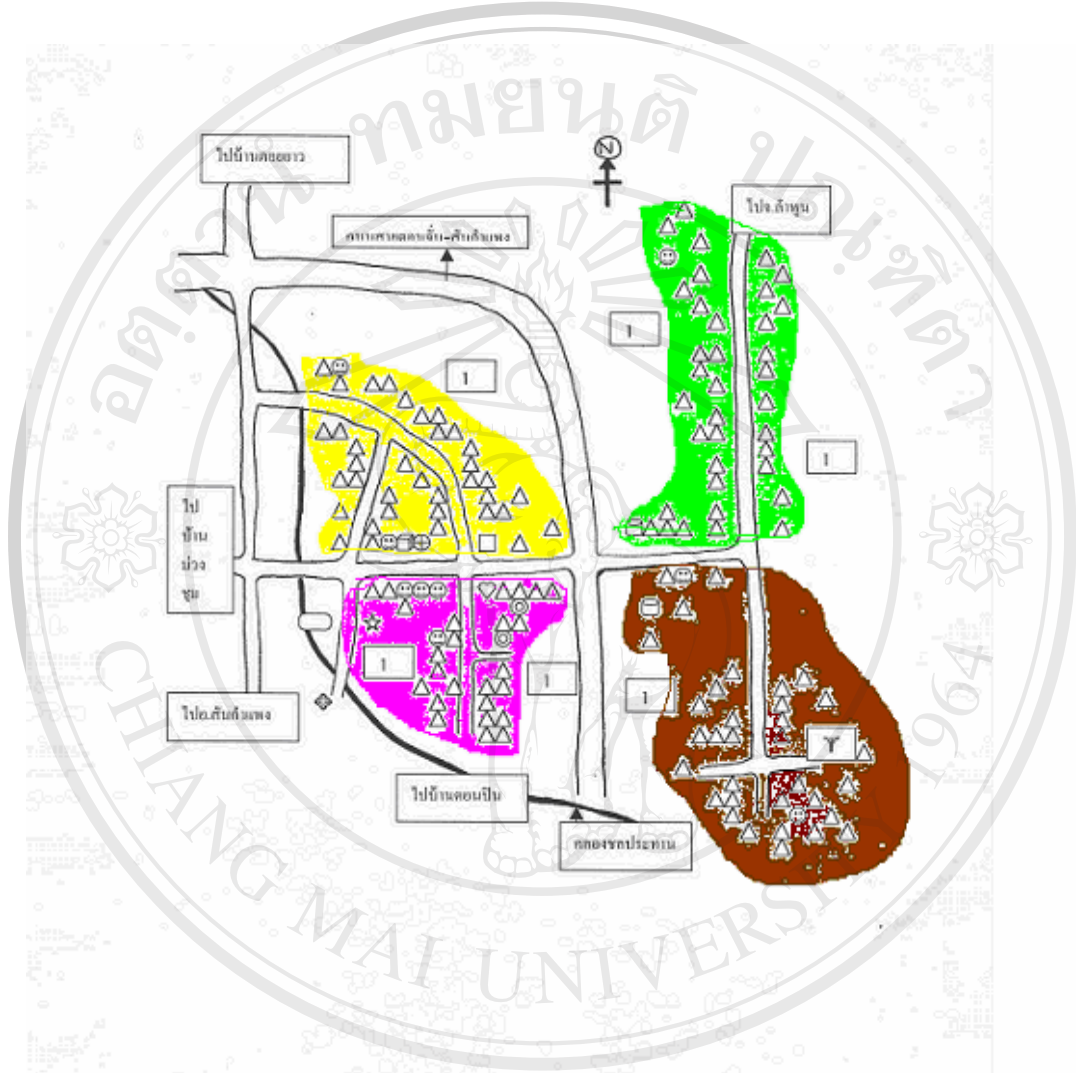
ทิศตะวันตก

ติดต่อกับบ้านป่าไผ่เหนือ และบ้านม่วงชุม

นอกจากนี้บ้านดงจี้เหล็กยังแบ่งการปกครองออกเป็นสี่หมวดเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองได้แก่ หมวด บ้านดงเหนือ บ้านดงใต้ บ้านไม้ซ้อ และบ้านถนนโค้ง ดังแสดงในแผนภาพที่ 4

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 4 การแบ่งเขตปกครองที่เป็นหมวด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

หมวดการปกครองบ้านดงเหนือ

หมวดการปกครองบ้านดงใต้

หมวดการปกครองบ้านดงใหม่

หมวดการปกครอง บ้านดงเก่า

1.2.2 สภาพพื้นที่ การสร้างบ้านเรือน

พื้นที่หนึ่งในสี่ของพื้นที่ทั้งหมด ของหมู่บ้านคงจีเหล็กเป็นพื้นที่สำหรับก่อสร้างบ้านเรือน ที่เหลือเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่ทางการเกษตร ส่วนมากประชาชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีจำนวนเล็กน้อยที่ขายที่ดินของตนเองไปแล้วต้องเช่าที่ทำกิน อาชีพหลักคือ การเกษตรนิยมการเพาะปลูก เช่น ข้าว ไรยาสูบ กระเทียม พริกชี้ฟ้า แดงไทย นอกจากนี้มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว สุกร ซึ่งอาชีพทางการเกษตรมักจะทำควบคู่ไปกับการรับจ้างทั่วไป

สภาพบ้านเรือน เมื่อสิบปีที่แล้วเกือบทุกบ้านเป็นบ้านไม้ได้ถูกลง ระยะเวลาหลังมีการขายที่ดินทำกินให้นายทุนทำให้คนบางกลุ่มมีเงินและสร้างบ้านตามแบบตะวันตก เป็นบ้านก่อสร้างด้วยอิฐ และปูนหลังคามุงกระเบื้อง พื้นเป็นกระเบื้อง นิยมสร้างเลียนแบบกัน ส่วนมากเป็นบ้านชั้นเดียว จนกระทั่งในปัจจุบันบ้านไม้ของเดิมเหลือเพียงไม่กี่หลังคาเรือน มีการแบ่งกลุ่มที่ง่ายต่อการปกครอง มีทั้งหมด สี่หมวด คือ บ้านคงใต้ บ้านคงเหนือ บ้านถนนโค้ง และบ้านไม้ซ้อ โดยมีการตั้งหัวหน้าหมวดและผู้ช่วย ในการปกครองดูแลสมาชิก

ภาพที่ 5 บ้านสมัยก่อนเปรียบเทียบกับปัจจุบันของหมู่บ้านคงจีเหล็ก

บ้านสมัยก่อน

บ้านสมัยปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์สงวน
Co... Ch...
University
All rights reserved

1.2.3 แหล่งสาธารณประโยชน์และ สถานที่สำคัญในหมู่บ้านมีดังนี้

วัด	1 แห่ง
คริสตจักร	1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	1 แห่ง
หอกระจายข่าว	1 แห่ง
ตู้โทรศัพท์	1 แห่ง
ร้านขายของชำ	9 แห่ง
หอผีเสื้อบ้าน (ผีเสื้อบ้าน)	1 แห่ง
ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์	1 แห่ง
ประปาหมู่บ้าน	1 แห่ง
ร้านค้าสหกรณ์หมู่บ้าน	1 แห่ง
สถานที่ฌาปนกิจ	1 แห่ง

จากการสำรวจหมู่บ้านพบว่าภายในหมู่บ้านมีสถานที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมความเชื่อดังนี้

วัดคงจีเหล็ก อยู่ติดกับโรงเรียน (ที่ยุบไปแล้ว) อยู่กลางหมู่บ้าน เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านชาวบ้านมีความภูมิใจที่มีพระประธานที่ศักดิ์สิทธิ์ และทุกคนร่วมใจกันเพื่อหารายได้สร้างวิหารหลังใหม่เสร็จเป็นที่เรียบร้อยทำบุญฉลองไปเมื่อกลางปี 2547 นอกจากนี้จะเป็นสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้วยังเป็นที่นัดหมาย ประชุมของกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านอีกด้วย

คริสตจักร อยู่ในหมวดบ้านไม้ซ้อ ชาวบ้านเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์ ก่อตั้งเป็นคริสตจักรรุ่งเรืองธรรม มีผู้นำทางศาสนาเป็นคนในหมู่บ้าน ทุกวันอาทิตย์จะมีพิธีที่สำคัญทางศาสนาโดยมีประชาชนหมู่บ้านอื่นใกล้เคียงเข้าร่วมพิธีด้วย

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่บริเวณข้างวัด เป็นศาลาไม้สร้างเมื่อปี 2524 เป็นที่สำหรับติดป้ายประกาศด้านสาธารณสุข เป็นที่อ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งพบปะพูดคุยในกลุ่มวัยรุ่นและวัยแรงงานรับจ้างที่มาขึ้นรอรถรับ-ส่ง ทั้งตอนเช้าและตอนเย็น ที่สำคัญจากการสังเกตในตอนเย็นจะมีการรวมกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันเป็นประจำ เพราะใกล้ร้านขายของชำด้วย

หออกระจ่ายข้าว ไม่มีหออกระจ่ายข้าวที่ถาวร แต่จะใช้สถานที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านเจ้าหน้าท้องถื่นการบริหารส่วนตำบล(อบต.)และวัด เป็นที่ติดตั้งเครื่องเสียงสำหรับออกเสียงตามสาย แข็งข้าวสารทางราชการ ข้าวสารด้านสาธารณสุข การรวมกลุ่มต่างๆ พิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนา การอบรมจริยธรรม ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดข้อมูลคือ ผู้นำหมู่บ้าน อบต. หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน เจ้าอาวาส หัวหน้าหมวดและคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมาย

ร้านขายของชำ มีทั้งหมด 9 แห่งส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ติดๆกันบริเวณใกล้วัด แต่ละร้านจะขายสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน ได้แก่ ผัก หมู เนื้อ ปลา ผลไม้ อาหารใส่ถุงสำเร็จ อาหารกระป๋อง บะหมี่สำเร็จรูป ผงชูรส น้ำปลา ซีอิ๊ว ขนมหู ตู้แช่เครื่องดื่ม ผงซักฟอก ยาสีฟัน สบู่ และที่ทุกร้านมีเหมือนกันหมดคือการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีการจัดโต๊ะ เพื่อให้สะดวกแก่ลูกค้าที่มาดื่ม ส่วนมากเป็นสุราขาวกลั่น 28 ดีกรี มีการตวงขายเป็นแก้วเล็ก ๆ หนึ่งแก้ว เรียกว่าหนึ่งตอง ลูกค้าส่วนใหญ่ที่มาดื่ม เป็นชายวัยแรงงาน และผู้หญิงแม่บ้านที่จับกลุ่มกันนัดมาดื่มด้วยกัน มักจะเห็นทุกๆ ตอนเย็น และจากการสังเกตมีจำนวนคนเข้าร้านเฉลี่ยเท่ากันทุกร้านและคนที่เคยดื่มร้านไหนก็มักจะดื่มร้านนั้น นานๆ ถึงจะไปดื่มร้านอื่นกับเพื่อนคนอื่นบ้างจากการถูกชักชวน

ร้านซ่อมจักรยานยนต์ เป็นร้านที่เก่าแก่ที่สุดร้านหนึ่งตั้งอยู่ที่สี่แยกตรงข้ามกับวัด ที่มีผู้คนมาพบปะกัน เจ้าของร้านอายุมากเป็นคนใจดีชอบดื่มสุราเชิงขุน มักจะให้ลูกค้าซ่อมรถเองโดยมาอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์เล็กๆ น้อยๆ บางทีไม่คิดเงิน ทำให้มีความสนิทสนมกับลูกค้าโดยเฉพาะคอสุราเหมือนกันมาดื่มเป็นประจำที่ร้านในตอนเย็น ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะซื้อเครื่องดื่มติดมือมาด้วย

ร้านค้าสหกรณ์หมู่บ้าน เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ.2543 ในสมัยที่มีนโยบายกองทุนเงินล้านสู่หมู่บ้าน ก่อตั้งโดยกลุ่มสตรีแม่บ้านร่วมกับคณะกรรมการออมทรัพย์หมู่บ้าน ซึ่งมีการขายสินค้าทางด้านเกษตร อาทิ ทุเรียน กล้วย ฝรั่ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉพาะการได้รับเงินปันผล นอกจากนี้ก็ให้บริการลูกค้ากลุ่มอื่นๆ ด้วย แต่เนื่องจากสมาชิกส่วนมากที่เป็นเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ด้วย ทำให้สินค้าบางอย่าง สมาชิกสามารถไปใช้บริการที่ธนาคารทำให้ รายได้ของสหกรณ์ออมทรัพย์หมู่บ้านไม่ดีเท่าที่ควร

หอผีเสื้อบ้าน (ผีเสื้อบ้าน) ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านทางที่จะออกไปสู่สถานที่ฌาปนกิจ เป็นเรือนไม้ขนาดใหญ่กว่าพระภูมิมีบันไดขึ้นเรียกว่า “หอ” เปรียบเสมือนเจ้าที่ที่คุ้มครองคนทั้งหมู่บ้าน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ถ้าใครทำไม่ดีทำชั่ว ลบหลู่ผีเสื้อบ้านจะต้องลงโทษ ต้องขอขมาโดยการเตรียมสุรา ไก่ มาเช่น ไหว้

(เหล้าไห ไก่ลู่) หรือในทุกปี วันสงกรานต์จะมีการสักการบูชา โดยใช้ของ้าวคือไก่ มาประกอบอาหาร และมีสุรานำมาเช่นไห

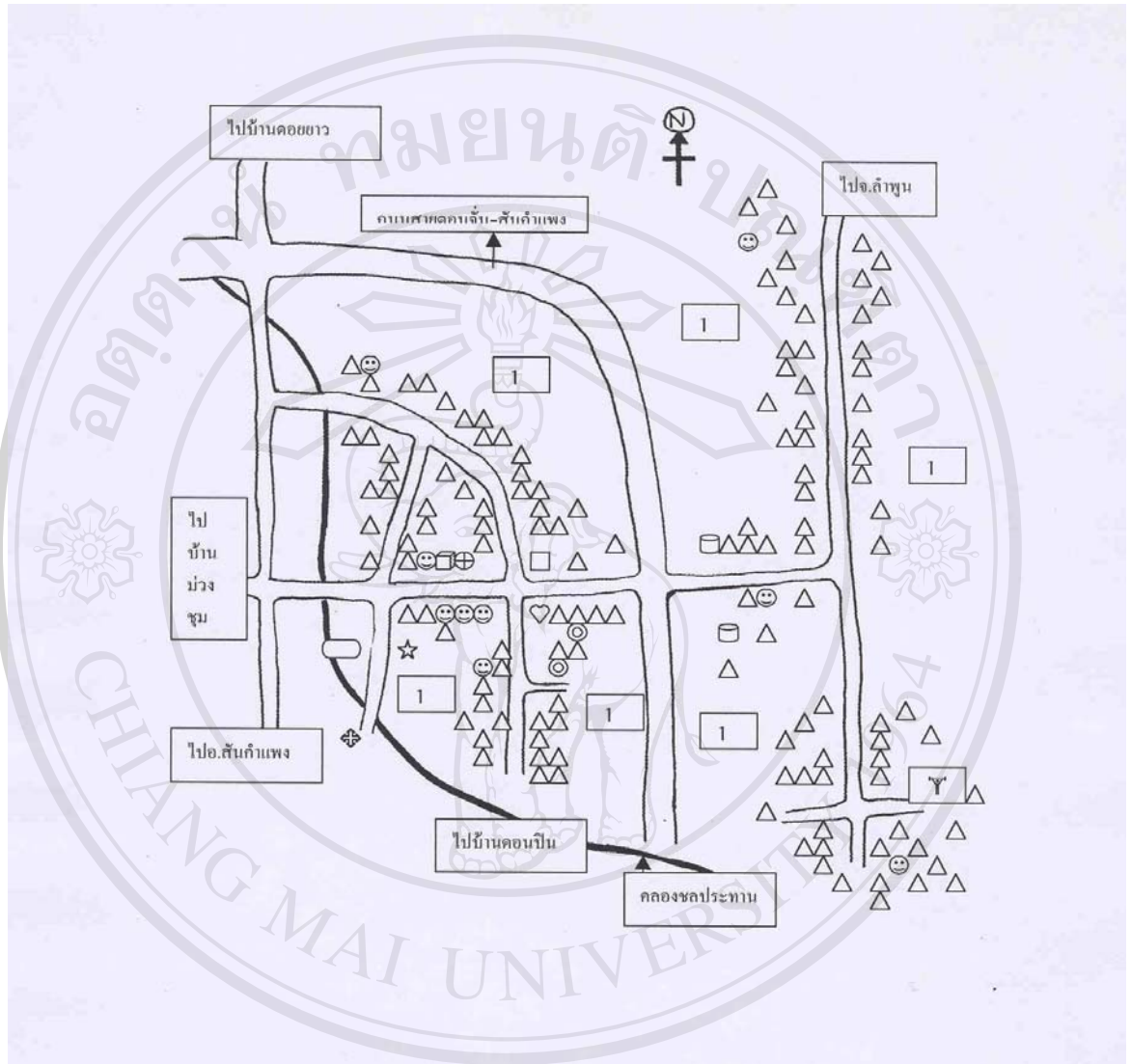
ภาพที่ 6 หอผีเสื้อบ้าน (ผีเสื้อบ้าน)

สถานที่สำคัญของหมู่บ้านได้แสดงในแผนที่เดินดินดังภาพที่ 7

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 7 แผนที่เดินดินแสดงที่ตั้งบ้านเรือนและสถานที่สำคัญของหมู่บ้านดงจีเหล็ก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

△ แทนบ้าน	☐ แทนโรงงานอุตสาหกรรม
☺ แทนร้านค้า	⊕ แทนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
♥ แทนร้านซ่อมจักรยานยนต์	☐ แทนวัด
⊕ แทนคริสตจักร	☐ แทนโรงเรียน
☆ แทนหอศีลวิสัยบ้าน	◎ แทนโรงงานเย็บผ้า
⊕ แทนฉาปนกิจสถาน	1 แทนพื้นที่ทางการเกษตร

1.2.4 สถานที่สำคัญนอกเขตหมู่บ้าน

สถานีอนามัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านคอยยาว ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านดงจีเหล็ก 4 กิโลเมตร เป็นสถานีอนามัยประจำตำบล แต่ส่วนใหญ่ ประชาชนในหมู่บ้านมักจะไปใช้บริการของโรงพยาบาลสันกำแพงที่ใกล้กว่า นอกจากนี้ต้องไปแจ้งการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ให้เป็นขั้นตอนในการรักษาเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยก็จะมีข่าวคราวของกระทรวงสาธารณสุข ฝากให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศเสียงตามสาย เช่น การตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด การวัดความดันโลหิต การตรวจภายในหาระยะเริ่มแรกของมะเร็งปากมดลูก การออกเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

โรงเรียนวัยพัฒนา เป็นโรงเรียนเอกชนก่อตั้งใหม่ เมื่อปีพ.ศ. 2546 อยู่ห่างจากบ้านดงจีเหล็ก 1 กิโลเมตร เป็นทางเลือกของคนบางกลุ่มที่ให้ลูกหลานไปเรียนเพราะเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่ส่วนใหญ่จะให้ไปเรียนโรงเรียนรัฐบาลซึ่งอยู่ที่บ้านบวค้ำและบ้านป่าไผ่ได้หลังจากโรงเรียนวัดดงจีเหล็กยุบ เพราะสะดวกเรื่องค่าใช้จ่าย มีรถรับส่งภายในหมู่บ้าน 4 คัน คนขับรถเป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 1 คน ใช้รถกระบะต่อเติมหลังคา ส่งนักเรียนในตอนเช้าและรับในตอนเย็น โดยเฉพาะตอนเย็นจะต้องไปรอนักเรียน จึงมีกลุ่มคนรับส่งนักเรียนเกิดขึ้น บ่อยครั้งที่มีการดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกันพูดคุยกันรอนักเรียนเล็ก บางครั้งหลังจากไปส่งนักเรียนกลับบ้านก็มีการนัดดื่มกันต่ออีกอย่างนี้ เป็นต้น

ตลาดนัดบ้านต้นดู่ เป็นตลาดที่จัดขึ้นทุกวันพฤหัสบดี ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตรตั้งอยู่บ้านต้นดู่ ตำบลบวค้ำ ชาวบ้านนิยมซื้อของใช้จำเป็นในครอบครัว บอกว่าราคาถูก มีของใช้ให้เลือกมากมายนอกจากจะเป็นตลาดนัดขายของใช้ต่างๆ แล้วยังเป็นตลาดนัดขายวัว จึงมีชื่อเรียกว่า ตลาดวัว หรือบางครั้งก็เรียก ตลาดต้นดู่ ที่สำคัญโดยเฉพาะตลาดที่ขายวัว มักมีแต่ผู้ชายมาพบปะกันมีร้านขายลาบ หลู้ เหล้าอยู่บริเวณดังกล่าว 3 ร้าน

1.2.5 ระบบสาธารณูปโภค

ในระยะแรกของการก่อตั้งหมู่บ้าน ไม่มีสาธารณูปโภคใด ๆ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2525 ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับการพัฒนาเป็นลำดับขั้นดังนี้

ไฟฟ้า เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านใช้ แสงสว่างจาก ตะเกียง ผังมัน ซึ่งใช้กระป๋องนมมาดัดแปลงเจาะรูขึ้นขึ้นไปข้างบนมีไส้ทำจากด้าย และมีหูจับด้านข้าง ใช้น้ำมันก๊าดเป็นเชื้อเพลิง ต่อมาปี พ.ศ. 2525 ไฟฟ้าถูกเริ่มเข้ามาสู่อาวุโสเล่าว่าจากเดิมพอถึงตอนเย็นต่างคนต่างอยู่ในบ้านของตนจะออกไปไหนก็กลัวเพราะมืด ทางเปลี่ยวลูกหลานก็เข้านอนไม่ออกไปเที่ยว มีเวลาพูดคุยกันในครอบครัวใกล้ชิดกัน แต่เมื่อมีไฟฟ้าเข้ามา ทำให้มีข้อดีที่มองเห็นอะไรชัดเจน มีเครื่องใช้ไฟฟ้าอำนวยความสะดวกมากมาย เช่น ใ้ดูโทรทัศน์ มีตู้เย็นใช้ เป็นต้น แต่เพราะสะดวกสว่างไสวทั่วถึงทำให้บรรยากาศในตอนเย็นไม่เหมือนเดิม ลูกหลานที่วัยกลางคืนกลับดึก ร้านค้า

ต่างๆ ปิดดึก มีคนไปสังสรรค์กันที่ร้านกลับบ้านดึก เมาเหล้ากันมากขึ้น พ่อบ้านแม่บ้านบางคนทิ้งหลานเล็กไว้ให้ปู่ย่า ตายาย ดูแลเพราะต้องทำงานล่วงเวลา หรือบางครั้งก็ไปสังสรรค์ที่ร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กว่าจะกลับก็ดึก เป็นต้น

ประปา หมู่บ้านเริ่มมีประปาใช้ ในปี พ.ศ. 2542 มีการส่งน้ำไม่ค่อยทั่วถึง บ้านที่อยู่ไกลจากแหล่งจ่ายน้ำมักจะไหลน้อย อดบ.คนหนึ่งบอกว่าได้ปรับปรุงท่อส่งน้ำให้ใหม่และมีการล้างท่อสองเดือนต่อหนึ่งครั้ง นอกจากนี้ชาวบ้านจะมีการขุดเจาะน้ำบาดาลในบริเวณบ้านของตนเอง และมีบ่อน้ำสำรองใช้เกือบทุกหลังคาเรือน

การคมนาคม ในอดีตก่อนปี พ.ศ. 2535 ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง เป็นหลุมเป็นบ่อ แคลบ เพราะเกือบตลอดระยะทางมีลำเหมืองขนาบทั้งสองข้างทางแต่หลังจากปี พ.ศ. 2535 เริ่มมีการสร้างถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน ถนนลาดยางเชื่อมต่อหมู่บ้านและที่สำคัญที่สุดในปี พ.ศ. 2539 ได้มีถนนสายหลัก(ถนนสายดอนจั่น-สันกำแพง) แบ่งหมู่บ้านดงจีเหล็กออกเป็นสองส่วน ผู้นำหมู่บ้านเล่าว่า จากเดิมชาวบ้านเคยไปมาหาสู่กันทั่วหมู่บ้านแบบปลอดภัยด้วยการปั่นรถจักรยาน หรือขับขี่รถจักรยานยนต์ ไม่เกิดอุบัติเหตุ แต่มาระยะหลัง 5-6 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านในพื้นที่เกิดอุบัติเหตุรถชนตาย 7 ราย ซึ่ง 5 รายเกิดจากการเมาสุราเป็นชายวัยแรงงานขี่รถจักรยานยนต์ถูกรถยนต์ชนตาย และอีก 2 รายเป็นหญิงสูงอายุ ขี่จักรยานถูกรถยนต์ชนตาย เกิดเหตุที่เดียวกัน ประกอบกับมีรถจักรยานยนต์สัญจรมากในตอนเย็นและตอนเช้า ผู้นำชุมชนบอกว่าในตอนเย็นหลังเลิกงานพนักงานจะมาสังสรรค์ดื่มกันที่ร้านขายของชำในหมู่บ้านเป็นเหตุให้คนต่างพื้นที่ที่มาทำงานในโรงงานดังกล่าวเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง นอกจากนี้สองฟากของถนนตัดใหม่มีโครงการหมู่บ้านจัดสรร สถานบริการสุขภาพ ร้านอาหารและร้านคาราโอเกะซึ่งเป็นแหล่งรวมของผู้คน

ภาพที่ 8 ถนนสายดอนจั่น-สันกำแพง (ถนนวงแหวนรอบที่2)

ด้านซ้ายไปหมวดการปกครองบ้านไม้ซ้อและบ้านถนนโค้ง ด้านขวาไปหมวดบ้านดงเหนือและบ้านดงใต้

การสื่อสาร ประชาชนเกือบทุกหลังคาเรือนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อหลายชนิด อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียงตามสาย และจากบุคคลต่างพื้นที่ แม่บ้านคนหนึ่งเล่าว่า สาเหตุที่บ้านดงจีเหล็กมีการรวมกลุ่มแม่บ้าน รวมกลุ่มออมทรัพย์ รวมกลุ่มกองทุนเงินล้าน รวมกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) เพราะติดตามข่าวสารจากภาครัฐ และการได้ไปมีส่วนร่วมพบปะสังสรรค์กับคนในท้องถิ่นหรือหมู่บ้านอื่นเห็นตัวอย่างจากหมู่บ้านอื่นก็นำมาปรับใช้ ผู้นำหมู่บ้านก็เคยนำกลุ่มแม่บ้านและคณะกรรมการ ไปดูงานนอกสถานที่เรื่อง หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แนวคิดกลับมาทำ กระเป่า เสื้อผ้าส่งออก เป็นต้น และจากการสำรวจและสอบถามเครื่องมือสื่อสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุดมีไว้ครอบครอง 427 เครื่องมือสื่อสาร คือ โทรศัพท์มือถือ แม่บ้านคนหนึ่งเล่าว่าเพราะมีโทรศัพท์มือถือทำให้ สามีกลับบ้านดึกกว่าเดิมมาเข้าบ้านทุกวันเพราะอุ่นใจว่ามีอะไรก็โทรศัพท์มาบอกได้ทุกเวลา

“ตั้งแต่มีโทรศัพท์มือถือเข้าบ้านดึก มาถึงบ้าน
ยังโทรหากันบางทีโทรจนกัน ไป ก็นั่งต่อ
แถมบอกเขาหาว่าไปติดต่องานบางทีผิดหัวกัน”

(เพศชาย อายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

ทั้งที่ก่อนหน้านี้ จะคอยกังวลเป็นห่วง หรือพ่อบ้านบางคนบอกว่าโทรศัพท์มือถือทำให้ได้เพื่อน ได้งาน สะดวก รวดเร็วในการติดต่อ เป็นต้น

1.3 ข้อมูลทางประชากร

1.3.1 ลักษณะประชากรได้แก่

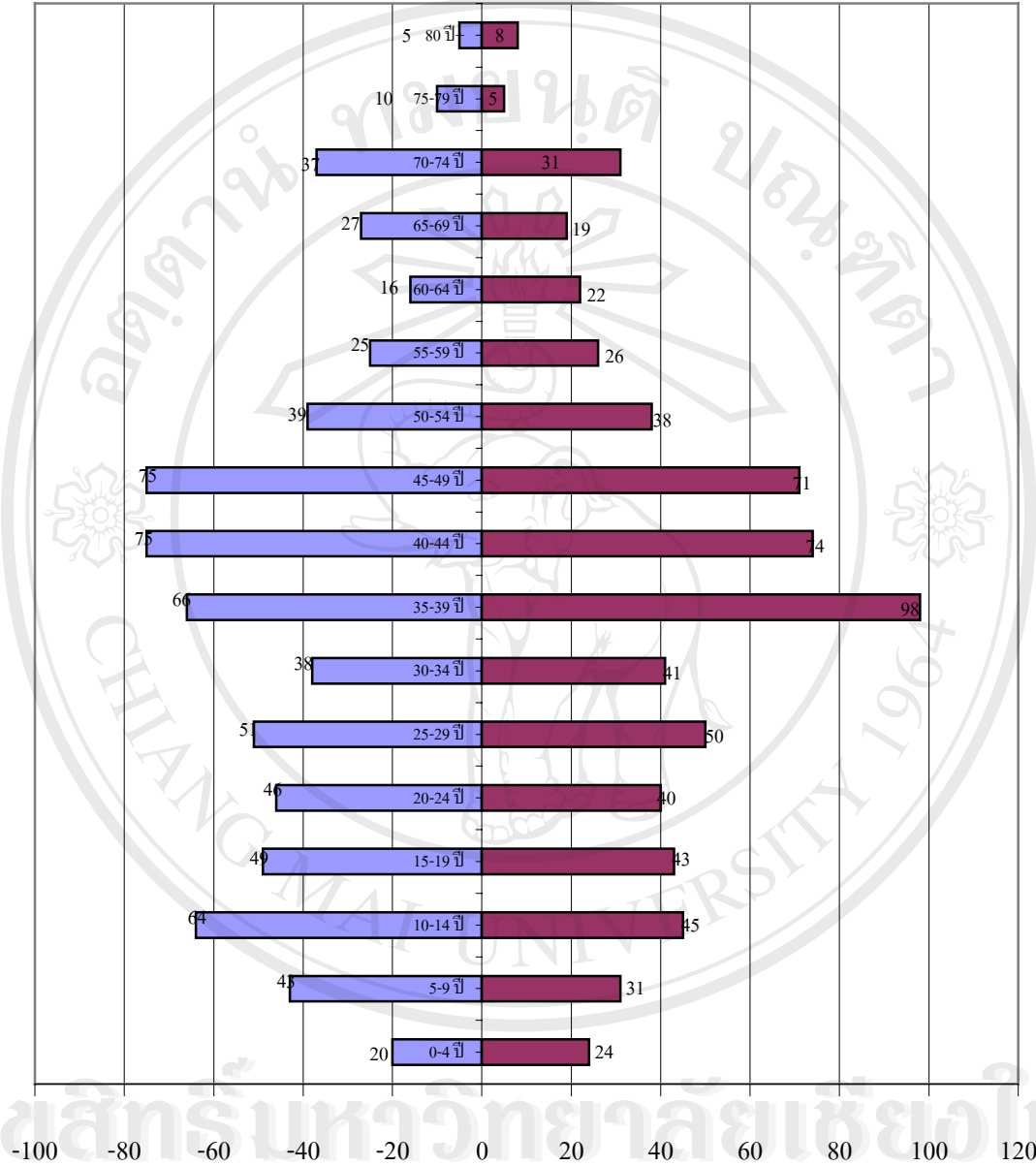
1) จำนวนประชากร หมู่บ้านดงจีเหล็กมีจำนวน 678 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 1,369 คน เป็นเพศชายจำนวน 675 คน (ร้อยละ 49.3) เพศหญิงจำนวน 694 คน (ร้อยละ 50.7) ผู้บริโภคในครอบครัวเดี่ยวจำนวน 159 คน (ร้อยละ 23.5) และครอบครัวขยายจำนวน 519 คน (ร้อยละ 76.5) จากข้อมูล ประชากรและการสำรวจของผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านดงจีเหล็กพบว่าประชากรวัย 35-49 ปี มีจำนวนมากที่สุด และประชากรที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป ดังแสดงในตารางที่ 3 และเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนสามารถแสดงแผนภูมิประชากรได้ ดังภาพที่ 9

ตารางที่ 3 ประชากรตามกลุ่มอายุของหมู่บ้านดงจี้เหล็ก ปี 2547

ช่วงอายุ(ปี)	จำนวนประชากร (ร้อยละ)		
	ชาย(ร้อยละ)	หญิง(ร้อยละ)	รวม(ร้อยละ)
0-4	20 (2.9)	24 (3.5)	44 (3.2)
5-9	42 (6.2)	31 (4.5)	73 (5.3)
10-14	54 (8.0)	45 (6.5)	99 (7.2)
15-19	49 (7.3)	43 (6.2)	92 (6.7)
20-24	46 (6.8)	45 (6.5)	91 (6.6)
25-29	51 (7.6)	50 (7.2)	101 (7.4)
30-34	38 (5.6)	51 (7.4)	89 (6.5)
35-39	55 (8.2)	97 (13.9)	152 (11.1)
40-44	85 (12.6)	80 (11.5)	165 (12.1)
45-49	75 (11.1)	79 (11.4)	154 (11.4)
50-54	39 (5.8)	38 (5.5)	77 (5.6)
55-59	25 (3.7)	26 (3.8)	51 (3.7)
60-64	16 (2.4)	22 (3.2)	38 (2.8)
65-69	27 (4.0)	19 (2.7)	46 (3.4)
70-74	37 (5.5)	31 (4.4)	68 (4.9)
75-79	10 (1.5)	5 (0.7)	15 (1.1)
80 ปีขึ้นไป	5 (0.8)	8 (1.1)	13 (1.0)
รวม	675 (100)	694 (100)	1,369 (100)

แหล่งที่มา: จากการสำรวจข้อมูลประชากรของสถานีอนามัยบ้านคอยยาวปี 2547

ภาพที่ 9 แผนภูมิประชากรตามกลุ่มอายุของหมู่บ้านดงจี้เหล็กปี พ.ศ. 2547

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

2) ครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

ลักษณะครอบครัวในหมู่บ้านดงจีเหล็กส่วนมากเป็นครอบครัวขยาย (extended family) มีบางส่วนที่เป็นครอบครัวเดี่ยว ที่ไม่เป็นอิสระ(dependent nuclear family) กล่าวคือ เมื่อแต่งงานแล้ว ผู้เป็นสามีภรรยาแยกครอบครัวออกไปสร้างบ้านเรือนต่างหากแต่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับบ้านพ่อแม่ญาติพี่น้อง มีการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มญาติพี่น้อง หรือบางครั้งหากมีกิจกรรมก็จะทำร่วมกัน ครอบครัวเดี่ยวที่มีการรวมกลุ่มญาติพี่น้องที่มากที่สุดในหมู่บ้านมีถึง 8 ครอบครัวทุกคนออกเรือนแต่ไม่ย้ายไปที่ใดยังคงความสัมพันธ์เหนียวแน่นกับบรรพบุรุษ ทำให้ทุกคนรักกันสามัคคีกัน มีลูกหลานนับสิบคนและครอบครัวดังกล่าวมักจะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์บ่อยที่สุดไม่ว่างานวันเกิดหรืองานที่จัดขึ้นเองซึ่งจะมีการดื่มสุกสนานเฮฮาทุกครั้ง สำหรับครอบครัวเดี่ยวอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง ก็มีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวอื่นๆ เป็นอย่างดี ทุกคนจะรู้จักกัน ทว่าหมู่บ้าน มีอะไรก็ช่วยเหลือกันไม่ต่างคนต่างอยู่ แต่ถ้ามีงานแล้วใครที่ไม่มาช่วยก็จะลงโทษถึงคราวงานตัวเองก็จะไม่มีใครไปช่วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นงานทุกอย่างมักจะไม่ว่างได้ว่าจะแต่จะเป็นแรงงานที่ช่วยกันไปมาทดแทนกันไปด้วยเหตุที่ส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมทางการเกษตรเป็นที่น่าสังเกตว่าสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันทุกครอบครัวคือ จะไม่ทอดทิ้งบรรพบุรุษ พ่อแม่ปู่ย่าตายายได้รับการดูแลตามอัธยาศัย และหลายๆ ครอบครัวกระทำตามแบบอย่างของบรรพบุรุษ ไม่ว่าจะ เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อหรือการประกอบอาชีพ

ลักษณะความสัมพันธ์ของครอบครัวจากการสัมภาษณ์จะมีตระกูล(นามสกุล) ที่มีญาติพี่น้องมากที่สุดเรียงลำดับใน สามตระกูลกล่าวคือ ตระกูลมากำ ตระกูลมูลแก้ว และตระกูลปิ่นใจ ทั้งสามตระกูลมีความเกี่ยวข้องเป็นญาติกันเนื่องจากมีความสัมพันธ์กัน โดยการแต่งงานมีลูกหลานสืบต่อมาอีกมากมายทำให้เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติ หรือการเจ็บป่วย มีงานทำบุญ งานเลี้ยง ก็จะรู้กันทั่วหมู่บ้านการสืบทอดวัฒนธรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากการเลียนแบบและบอกกล่าวกันมานาน ดังแสดงตามผังเครือญาติทั้งสามตระกูลดังแสดงในภาคผนวก ก.

1.3.2 สถานภาพทางสมรส

เนื่องจาก ทุกคนยึดถือประเพณี ขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาแบบหัวเมืองเดียว ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ ที่อยู่ด้วยกันอย่างแน่นเหนียว รongลงมาคือสถานภาพสมรสหม้าย และมีโสดกับหย่าเพียงเล็กน้อย ครอบครัวที่สถานภาพสมรสหม้ายมักจะเป็นครอบครัวที่อายุยังน้อย มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ และทะเลาะวิวาทกันซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ และครอบครัวที่มีสถานภาพสมรสหม้าย ถ้าเป็นผู้ชายส่วนใหญ่จะมีครอบครัวใหม่ ถ้าเป็นผู้หญิง ส่วนใหญ่จะอยู่กับลูกหลาน ไม่มีครอบครัวใหม่ ในปัจจุบันคนในหมู่บ้านเริ่มมีการอยู่กินด้วยกันโดยเฉลี่ยอายุ 17 ปี ไม่ค่อยได้แต่งงานเหมือนสมัยก่อน บางคนไปเรียนต่อต่างอำเภอกลับมาอีกที่มีครอบครัวแล้วจึงให้

ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาคุยกัน ไล่ผีให้กันเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีดั้งเดิมที่ฝ่ายชายต้องไล่ผีของมาฝ่ายหญิงเพื่อไม่ให้ผีปู่ย่าโกธรที่ได้ล่วงเกินก่อนการอยู่กินด้วยกัน ซึ่งในปัจจุบันประเพณีดังกล่าวหมู่บ้านดงจีเหล็กยังยึดถืออย่างเคร่งครัด ถ้าอยู่กินด้วยกันโดยไม่ปฏิบัติตามประเพณีก็จะเป็นที่ครหานินทา และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม อย่างนี้เป็นต้น

1.3.3 ระดับการศึกษาและการรู้หนังสือ

จากการสำรวจข้อมูลการศึกษาโดยหัวหน้าหมวดการปกครองจำนวนประชากรบ้านดงจีเหล็กส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยประชากรในช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไปมีทั้งหมด 627 คน ประชากรช่วงอายุ 25-39 ปี มีทั้งหมด 342 คนและประชากรช่วงอายุ 15-24 ปีมีทั้งหมด 183 คน ซึ่งระดับการศึกษาของแต่ละช่วงอายุ ดังแสดงในตารางที่ 4 นอกนั้นอายุต่ำกว่า 15 ปี กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาและมีแนวโน้มจะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองส่วนมากบอกว่าต้องการให้บุตรหลานได้เรียนต่อในระดับสูงเพราะตอนนี้รัฐบาลสนับสนุนและเปิดโอกาสให้กู้เงินเรียนได้ นอกจากนี้ต้องการให้ลูกหลานสบายในอนาคต

ตารางที่ 4. แสดงจำนวน ระดับการศึกษา และร้อยละในแต่ละช่วงอายุของประชากรบ้านดงจีเหล็ก พ.ศ. 2546

การศึกษา ช่วงอายุ	ป.4	ป.6	ม.3	รวม
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
40 ปีขึ้นไป *	480 (76.6)	54 (8.6)	22 (3.5)	627 (88.7)
25-39 ปี **	3 (0.9)	276 (80.7)	59 (17.3)	342 (98.9)
15-24 ปี***	2 (1.1)	29 (15.8)	150 (82.0)	183 (98.9)

ที่มา: การสำรวจและข้อมูลประชากรหมู่บ้านดงจีเหล็ก พ.ศ. 2546

* ไม่ได้เรียนหนังสือ (* 71ราย, ** 4 ราย, *** 2ราย)

1.3.4 ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านดงจีเหล็กนับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนในหมวดการปกครองบ้านไม่ซ้อที่เกือบทุกครอบครัวนับถือศาสนาคริสต์ ความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านดงจีเหล็กซึ่งเคยนับถือศาสนาพุทธเพียงศาสนาเดียวผู้เฒ่าผู้แก่มักจะคอยสอนลูกหลานว่าศาสนาพุทธดีที่สุด

ตายไปมีของกินมากมายจากลูกหลานที่ทำบุญไปให้ ต่างจากศาสนาอื่นๆ จึงทำให้เกิดกรณีพิพาทกันหลายครั้ง เพราะวิถีการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพิธีการทางศาสนาและส่วนมากก็เป็นศาสนาพุทธ ยกตัวอย่างเช่น การทำบุญพระธาตุประจำปี พิธี การบวงสรวงผีเสื้อบ้าน ที่ชาวบ้านไม่ซื้อไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวและทำนองเดียวกันพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ ชาวพุทธก็ไม่เข้าไปยุ่งแม้บางครั้งจะมีประกาศเสียงตามสายให้ไปร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันคริสต์มาส มักจะไม่มีใครไป จากการสอบถามได้ความว่ากลัวได้ไปสาบานปฎิญาณตนให้รับศาสนา เป็นต้น

1.4 ลักษณะทางสังคม หมู่บ้านดงจีเหล็กเป็นสังคมชนบทซึ่งมีการปกครองแบบเกื้อกูลกัน โดยมีรูปแบบและโครงสร้างในการปกครองดังต่อไปนี้

1.4.1 ผู้นำแบบเป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำที่ทางราชการเป็นผู้แต่งตั้งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านประสานงานกับทางราชการและร่วมกันดูแลเพื่อผลประโยชน์และการพัฒนาหมู่บ้านประกอบด้วย

ก. **ผู้ใหญ่บ้าน** เป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด มีอาชีพค้าขาย ปกครองหมู่บ้านทั้งสี่หมวด กล่าวคือ หมวดบ้านดงเหนือ บ้านดงใต้ หมวดบ้านไม้ซ้อ และหมวดบ้านถนนโค้ง โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ร่วมงาน มีการใช้สถานที่วัด และที่บ้านในการจัดการประชุมและวาระสำคัญอื่นๆ ที่ต้องเรียกประชุม

ข. **สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)** ในหมู่บ้านมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คนทำงานร่วมกับคณะกรรมการในหมู่บ้านและประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน ในการจัดทำโครงการต่างๆ นำเสนอของบประมาณ ที่ผ่านมามีผลงานเรื่องการของบประมาณในการติดไฟฟ้าทางเข้าหมู่บ้าน การทำถนนคอนกรีตไปสถานที่มาปณกิจและ การวางท่อประปาขนาดใหญ่มากว่าเดิม ซึ่งทุกโครงการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.4.2 ผู้นำแบบกึ่งทางการ มีลักษณะคล้ายผู้นำแบบเป็นทางการคือแต่งตั้งตามโครงสร้างสังคมเชิงรัฐที่ทางราชการเป็นผู้วางกรอบหน้าที่รับผิดชอบให้โดยไม่มีตำแหน่งและเงิน

รายได้ประจำเหมือนผู้นำแบบทางการแต่จะมีตำแหน่งและรายได้จากการประชุมตกลงร่วมกันภายในหมู่บ้าน (พ่อหลวงเวส มากำ ผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2548) ประกอบด้วย

ก. **หัวหน้าหมวด** เป็นผู้ที่คนในกลุ่มหรือในพื้นที่นั้น ๆ ให้ความเคารพและคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในหมวดของตนเองเพื่อประสานงาน เข้าร่วมประชุมรับนโยบายหรือแนวทางจากผู้ใหญ่บ้านนำมาสู่การปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งหมู่บ้าน บ้านดงจีเหล็กจะมีหัวหน้าหมวดทั้งหมดสี่คน ตามหมวดการปกครองหมวดละ หนึ่งคน คือ หมวดบ้านดงเหนือ บ้านดงใต้ หมวดบ้านไม้ซ้อ และหมวดบ้านถนนโค้ง

ข. คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ด้านสวัสดิการของหมู่บ้าน อาทิ จัดการและดูแลเรื่องเงินฌาปนกิจภายในหมู่บ้าน เงินรายได้ของวัดจากการทำบุญในพิธีต่างๆ ค่าน้ำ ค่าไฟของวัด ดูแลเรื่องการซ่อมแซมแหล่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกคัดเลือกจะเป็นผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือของคนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ในบางครั้งยังตรวจสอบการทำงานของผู้นำส่วนอื่นๆ ในหมู่บ้านอีกด้วย

ค. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ใหญ่บ้านให้มีส่วนร่วมในการดูแลลูกบ้าน และรักษาการณ์แทนขณะที่ผู้ใหญ่บ้านติดธุระทางราชการ ในหมู่บ้านดงจีเหล็กมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน อยู่ในหมวดบ้านดงเหนือและเป็นหัวหน้าหมวดด้วย

ง. อาสาสมัครสาธารณสุข ในหมู่บ้านดงจีเหล็กมีอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด 4 คนเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิดทั้งหมด ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารทางด้านสาธารณสุขระหว่างบุคลากรทางด้านสาธารณสุขและชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อ และโรคระบาดในแต่ละฤดูกาล เช่น การรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก ไข้หวัดนก โรคอุจจาระร่วง เป็นต้น

จ. กลุ่มแม่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับและมีสมาชิกมากถึง 157 คน ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 แต่มีบทบาทและได้รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาเนื่องจากมีกิจกรรมที่ทางกลุ่มได้ทำร่วมกันและเกิดประโยชน์ เช่น ผลิตภัณฑ์กระเป่า เสื้อผ้า ที่ทำรายได้ให้สมาชิกกลุ่ม การช่วยเหลือกิจกรรมในหมู่บ้านทุกงาน อาทิเช่น งานพิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีมงคลสมรส งานศพ งานประเพณีประจำปีของหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มแม่บ้านจะดำเนินการเรื่อง การประกอบอาหาร การต้อนรับและฝ่ายบันเทิง

ฉ. กลุ่มหนุ่มสาว เป็นกลุ่มที่จัดตั้งโดยเยาวชนที่มีความคิดเห็นว่าจะร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ในหมู่บ้าน แต่เดิมบ้านดงจีเหล็กเคยมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2543 มีการรวมกลุ่มของเยาวชนอย่างแน่นแฟ้น มีการจัดกิจกรรม การกีฬา การจัดงานรื่นเริงเพื่อหารายได้เข้ากลุ่มและทำบุญเข้าวัด แต่หลังจากปี พ.ศ. 2543 ได้มีการยุบโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมีการขยายโอกาสทางการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านไปเรียนต่อที่อื่นไม่มีเวลามาเข้ากลุ่ม การรวมกลุ่มยากกว่าเดิม ปัจจุบันผู้นำกลุ่มหนุ่มสาวรุ่นก่อนก็เข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกือบหมดเนื่องจากอายุมาก เหลือเพียงบางส่วน ที่ยังสืบทอดและมีกิจกรรมทำร่วมกันบ้าง เช่น จัดการแข่งขันกีฬาต้านภัยยาเสพติด กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และการพัฒนาหมู่บ้าน

1.4.3 ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ เป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมาชิกในหมู่บ้านให้เป็น ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาของหมู่บ้าน ตามความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งกันเองเพื่อเป็นผู้นำในด้านใดด้านหนึ่งเพื่อกระทำกิจกรรมที่สำคัญในหมู่บ้าน ได้แก่

ก. มัคทายก (ปุจารย์) เป็นผู้มีบทบาทในด้านการเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมกับพระสงฆ์ เช่น วันสำคัญทางศาสนา งานขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลสมรส งานศพ นอกจากนี้ยังมีบทบาทด้านการประกอบพิธีเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น การตั้งศาลพระภูมิ การเลี้ยงผี การเรียกขวัญ เป็นต้น ผู้ที่จะเป็นมัคทายกต้องมีคุณสมบัติคือต้องเคยบวชเรียนมาก่อนเป็นที่เคารพและไว้วางใจน่าเชื่อถือของคนในหมู่บ้าน ซึ่งมัคทายกในหมู่บ้านดงขี้เหล็กเคยบวชเรียนมาก่อน และสืบทอดมาเป็นติดปัจจุบันอายุ 73 ปี นอกจากนี้เป็นมัคทายกแล้วยังเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุของตำบลอีกด้วย

ข. บาทหลวง ในหมู่บ้านหมวดการปกครองบ้านไม้ซ้อจะมีคริสตจักรรุ่งเรืองธรรม เครื่องข่าย ซึ่งมีบาทหลวงที่ได้รับการแต่งตั้งจากคริสตจักรใหญ่และเป็นคนในพื้นที่รับผิดชอบดูแล อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นคนรุ่นใหม่มีหน้าที่สอนศาสนาปกครองดูแลความสงบสุขภายในหมู่บ้าน จัดกิจกรรมทางศาสนาและส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่บ้าน เนื่องจากประชาชนเพียงหนึ่งในสี่ของหมู่บ้านอยู่ในความรับผิดชอบของบาทหลวงเกี่ยวกับการสอนศาสนา เรื่องการปกครองด้านอื่นๆ ยังคงใช้กฎระเบียบ ทางราชการ โดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล

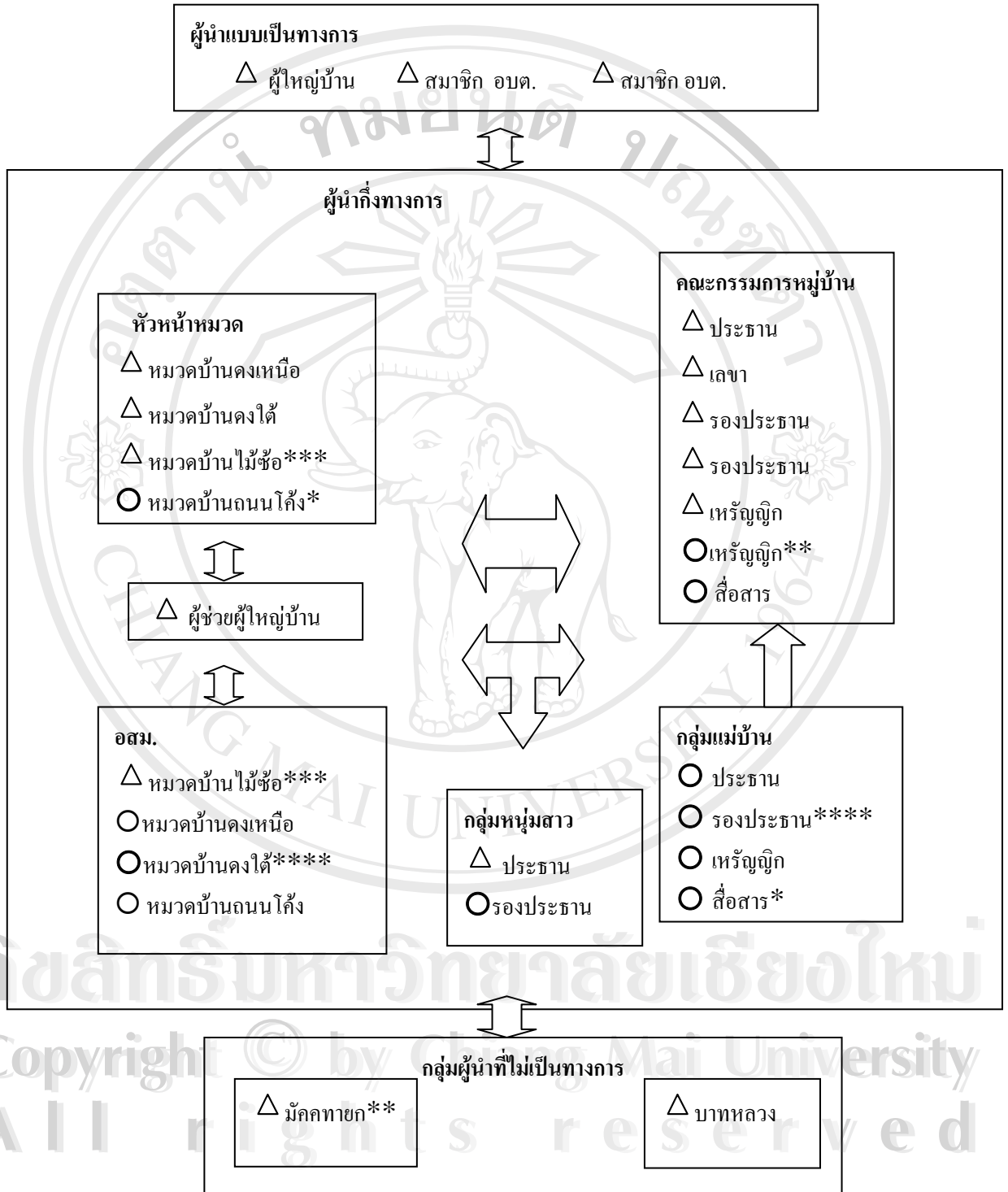
จากลักษณะทางสังคมที่ได้นำเสนอทั้งหมดพบว่าในกลุ่มผู้นำแต่ละแบบมีลักษณะเด่นเป็นของตนเอง บางคนทำหน้าที่สองตำแหน่ง เช่น เป็นทั้งมัคทายกและเหรียญญิกของคณะกรรมการหมู่บ้าน ทุกคนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งในลักษณะความสัมพันธ์ส่วนตัวและโดยหน้าที่รับผิดชอบ กล่าวคือ โดยกลุ่มผู้นำแบบเป็นทางการส่วนมากเป็นวัยกลางคนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และประสานงานกัน ร่วมปรึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนมักจะบอกว่าเห็น อบต. ก็มักจะเห็นผู้ใหญ่บ้าน วาระการประชุมทุกครั้งจะเข้าร่วมประชุมด้วยกันเสมอ กลุ่มผู้นำแบบกึ่งทางการ ประกอบด้วยวัยผู้สูงอายุ วัยกลางคน วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เป็นกลุ่มแม่บ้าน หัวหน้าหมวดและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นวัยผู้สูงอายุ และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือเยาวชนกลุ่มหนุ่มสาว ในแต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์ เฉพาะกลุ่มของตนเองแน่นแฟ้น โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านสังเกตว่าในแต่ละกลุ่มของผู้นำกึ่งทางการไม่ค่อยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันสอบถามผู้นำแต่ละกลุ่ม ได้ความเห็นตรงกันว่าทำงานคนละหน้าที่และด้วยวัยที่แตกต่างกันมีความเห็นแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างคนรุ่นใหม่นิยมการสังสรรค์ บันเทิงแต่คนรุ่นเก่ามักจะไม่เห็นด้วย เป็นต้น แต่ทั้งนี้ถ้ามี

การร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน ทุกคนก็จะทำหน้าที่อย่างดีที่สุด กลุ่มผู้นำแบบไม่เป็นทางการแยกเป็นสองศาสนา คือผู้นำศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน ต่างคนต่างทำหน้าที่ และด้วยวัยที่แตกต่างกันมาก ผู้นำศาสนาพุทธ เป็นวัยผู้สูงอายุ ในขณะที่ผู้นำศาสนาคริสต์ เป็นคนรุ่นใหม่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นการศึกษาระดับปริญญาตรี ถ้าจะร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตามโอกาสวันสำคัญ และเพื่อให้มองเห็นภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้ศึกษาขอเสนอด้วยแผนภาพที่ 10 ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 10 ผังองค์กรชุมชนของหมู่บ้านดงจีเหล็ก

หมายเหตุ : △ เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ชาย ○ เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิง
 * เป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลซึ่งเป็น คนเดียวกัน

1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ก. อาชีพ

อาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรมและมีอาชีพรับจ้างทั่วไปทั้งในเขตพื้นที่ เช่น การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และการรับจ้างต่างพื้นที่ เช่น รับจ้างก่อสร้าง และรับจ้างทั่วไป ชาวบ้านจะมีฤดูของการทำงานคือ ถ้าในฤดูเพาะปลูกก็มักจะขะมักเขม้นทำงานช่วยกันในรอบครัวก่อน ถ้านอกเหนือจากฤดูเพาะปลูกก็จะดิ้นรนไปทำงานที่อื่น ซึ่งจะมีการชักชวนกันไปเป็นกลุ่มมีรถในหมู่บ้านรับส่ง ผู้ชายก็มักจะไปทำงานก่อสร้าง ผู้หญิงทำงานโรงงานเย็บผ้าและก่อสร้างเป็นต้นพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่จะมีที่เป็นของตนเอง 68 ครัวเรือน ไม่มีที่ดินทำกินต้องเช่าผู้อื่น และผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเองใช้ที่ดินในการจ้างอง 204 ครัวเรือน ที่มากที่สุดจ้างองกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.)

ข. รายได้ และหนี้สิน

ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรตั้งขึ้นมากมายบริเวณถนนสายหลักที่ตัดใหม่ จึงทำให้มีการจ้างงานเกิดขึ้นและคนที่อยู่ใกล้บริเวณดังกล่าวจึงมีงานเสริมทำรายได้มีเพิ่มขึ้น จากการสอบถาม เมื่อเปรียบเทียบกับเดิมรายได้ส่วนใหญ่มาจากการเกษตร รายได้เฉลี่ย 30,000 ถึง 40,000 บาทต่อปี มีชกส. ประกันราคาพืชผลที่กำหนด แต่หลังจากมีการรับจ้างเสริม รายได้เพิ่มขึ้นเป็น 60,000 ถึง 80,000 บาทต่อปี พ่อบ้านผู้ใช้แรงงานคนหนึ่งเล่าว่า รายได้เพิ่มจริงแต่รายจ่ายก็เพิ่มเหมือนกัน เพราะจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ พูดุขุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เขามีอุปกรณ์ เครื่องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็อยากมีตาม อาทิเช่น เครื่องเสียง เครื่องเล่นคาราโอเกะ โทรทัศน์ โทรศัพทมือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์ (ส่วนใหญ่ถูกถูกรบเร้า) ทั้งที่รู้ว่าไม่ใช่สิ่งจำเป็นแต่ก็ต้องซื้อเพื่อให้ทัดเทียมกับคนอื่นได้ ไม่มีเงินสดก็ซื้อเงินผ่อน และแม่บ้านอีกคนหนึ่งเล่าว่า เป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งที่ได้เป็นเจ้าของเครื่องใช้ดังกล่าวข้างต้น อย่างน้อยเวลามีการรวมกลุ่มแม่บ้านนัดหมายกันถ้าบ้านของตัวเองเป็นจุดศูนย์กลางในการรวมกลุ่มก็เป็นเครื่องแสดงฐานะไม่มีใครดูถูก ในมุมมองของผู้สูงอายุคนหนึ่งเล่าว่า สมัยนี้ดูเหมือนเงินจะหาง่าย แต่หาแล้วไม่ได้เก็บ เห็นแต่ละคนไม่ค่อยได้อยู่บ้านทำงานตัวเป็นเกลียว ตอนเย็นกลับมาสังสรรค์รวมกลุ่มดื่มเหล้ากัน หามาได้ก็เอาไปหมดกับของมีนเมาไม่เกิดประโยชน์

จากการสำรวจและการสอบถามผู้นำชุมชนเรื่องกองทุนเงินต่างๆ ในหมู่บ้าน ทราบว่าประชาชนจำนวน 856 คน ใช้บริการหรือเป็นสมาชิกกองทุนต่างๆดังกล่าว และ 815 คน มีการใช้ระบบการกู้ยืมเงินในทุกกองทุนที่จัดตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้หญิงมีการใช้บริการมากกว่าผู้ชาย สอบถามความคิดเห็นทราบว่าต้องบริหารเงินหลายด้านทั้งค่าอาหาร เรื่องการศึกษาของลูก เป็นต้น และระบบเงินกองทุนต่างๆ หมุนเวียนให้กู้ยืมในระยะเวลาที่ต่างกัน เพื่อเอื้อต่อการชำระหนี้ การชำระหนี้ต้อง

มีระยะเวลากำหนดดอกเบี้ยเป็นไปตามข้อตกลงกับธนาคารที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชนเล่าว่าตั้งแต่มีกองทุนเงินในหมู่บ้านเกิดขึ้นทำให้เงินสะพัดร้านค้าเปิดโอกาสให้บริการสินเชื่อมากขึ้น และให้ผ่อนชำระ ตามงวดที่กู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้าน ได้สังเกตเห็นว่าเกิดความขัดแย้งในบางครอบครัวที่สามีเป็นคนใช้บริการสินเชื่อซึ่งส่วนมากจะเชื่อเครื่องคืมแอลกอฮอล์ (ข้อมูลจากเจ้าของร้านขายของชำในหมู่บ้าน) โดยไม่บอกให้ภรรยาทราบพอถึงกำหนดชำระเดือนร้อนถึงภรรยาบางรายถึงขั้นมาไกล่เกลี่ยที่บ้านผู้นำชุมชน เป็นต้น

นอกจากระบบเศรษฐกิจภายในของชุมชนแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่ให้สวัสดิการแก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกเช่นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) บางครอบครัวมีการใช้บริการเงินนอกระบบ การจ้างงานที่ติดกับธนาคารอื่นๆ และครอบครัวที่รับราชการใช้สิทธิกู้ยืมเงินในหน่วยงานต้นสังกัดตามสวัสดิการ ซึ่งในหมู่บ้านดงขี้เหล็กเป็นสมาชิกหน่วยงานดังกล่าวทั้งหมด 361 ครอบครัว มีการกู้ยืมเงินทุกคน สถิติการสำรวจหนี้สินในหมู่บ้านมีทั้งหมด 512 ครอบครัว มีหนี้สินภายในชุมชน 418 ครอบครัว ที่อื่นๆ 376 ครอบครัว ทั้งนี้ บางครัวเรือนเป็นหนี้ทั้งภายในชุมชนและที่อื่นๆ ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านดงขี้เหล็กอยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่มีรายได้เป็นของตนเอง และมีการบริหารเงินภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพมีรายได้ยกฐานะและระดับของชีวิตให้ดีขึ้น แต่ในมุมมองของผู้สูงอายุบางคนในหมู่บ้านกำลังคิดว่า ถ้าไม่มีเงินกองทุนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ประชาชนจะอยู่กันอย่างไร เพราะเท่าที่เห็นคนรุ่นใหม่ ใช้เงินส่วนหนึ่งไปถมอีกส่วนหนึ่ง (ยืมเงินจากที่หนึ่งมาใช้หนี้ อีกที่หนึ่งเพราะกู้ยืมเงินหลายที่ได้) มองภาวะเศรษฐกิจเป็นเรื่องการแข่งขัน อยากได้ อยากมี เพื่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ได้คำนึงว่าได้มาอย่างไร หรือมีประโยชน์แค่ไหน นิยมวัตถุกันเป็นส่วนใหญ่และกล่าวถึงท้ายว่า

“สมัยบะเดี๋ยบมีหนี้ก็บมีหน้า”(หมายถึงของทุกอย่างที่ได้มาเป็นหนี้ไม่เป็นไรขอให้เป็นเจ้าของไว้รอดคนอื่นก็เพียงพอ)

(เพศหญิง อายุ 78 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

1.6 ลักษณะทางวัฒนธรรม

1.6.1 ภาษา

เนื่องจากดั้งเดิมได้มีการอพยพผู้คนจากหลายแห่งเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านและเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับจังหวัดลำพูนมากที่สุด จากการสัมภาษณ์ ลักษณะสำเนียงภาษา ทำให้ทราบว่า คนรุ่นเก่า)วัยผู้สูงอายุ(ยังคงยึดมั่นวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมของตนเอง โดยสื่อสารกับผู้อื่นด้วย

สำเนียงภาษาไทยลือชัดเจนแต่สำเนียงภาษาของคนรุ่นใหม่ รุ่นลูกหลานจะเพี้ยนเป็นภาษาไทยพื้นเมืองปนไทยลือ ไม่มีใครพูดสำเนียงไทยลือได้เลย

1.6.2 ศาสนา ความศรัทธา และความเชื่อ การนับถือศาสนาบ้านดงขี้เหล็กแยกเป็นสองกลุ่มกล่าวคือ ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์โดยสมาชิกส่วนใหญ่สามในสี่นับถือศาสนาพุทธ ในกลุ่มผู้ที่เป็นพุทธศาสนิกชน ยังคงยึดถือความเชื่อและความศรัทธาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยเฉพาะรุ่นวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ ซึ่งจะเห็นพิธีกรรมต่างๆ ของคนในหมู่บ้าน เช่น การเลี้ยงผีปู่ย่า) ผีบรรพบุรุษ (ผีเสื้อบ้าน การคูดมอเมื่อ) สามปีก่อนมีแม่เฒ่าหมอเมื่อแกว่งก้อนข้าว และหมอเมื่อผีหมอนึ่ง เป็นผู้หญิงทั้งสองคนแต่ปัจจุบันเสียชีวิตแล้วไม่มีใครสืบทอด (ชาวบ้านบางคนยังคงแสวงหาสาเหตุของการเจ็บป่วยด้วยวิธีดังกล่าวจากหมอเมื่อหมู่บ้านอื่นที่ยังพอมือและจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการคูดมอเมื่อถ้าหมอเมื่อทักว่าถูกผีที่ไหนทำให้เจ็บป่วย บรรดาญาติผู้ป่วยก็ต้องนำของไปถวายมักจะมีเหล้าและไก่เป็นของเซ่นเกือบทุกรายรวมไปถึงการเลี้ยงผีอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ในกลุ่มคริสตศาสนิกชนที่อยู่ในหมวดบ้านไม้ซ้อ ก็มีความศรัทธาและความเชื่อในพระเจ้าจะมีพิธีกรรมตามวาระและเทศกาลที่จัดขึ้นในโบสถ์ พิธีกรรม ความเชื่อทั้งสองศาสนาจึงแตกต่างกัน

1.6.3 ประเพณีและพิธีกรรมในท้องถิ่น

พิธีกรรมที่สังเกตได้ในหมู่บ้านดงขี้เหล็กมีพิธีกรรมของครอบครัวและพิธีกรรมของชุมชน โดยในส่วนของพิธีกรรมของครอบครัวนั้นส่วนใหญ่จะคล้ายกันเกือบทุกครอบครัวได้แก่พิธีกรรมการเลี้ยงผีบรรพบุรุษ) หมายถึงผีที่เป็นต้นตระกูล (ซึ่งจะทำกันปีละหนึ่งครั้ง ถ้าไม่มีงานอื่น เช่น งานแต่งงาน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานศพ ถ้ามีงานดังกล่าวต้องเลี้ยงผีบรรพบุรุษร่วมด้วยจากการสัมภาษณ์ถามเหตุผลชาวบ้านมีความเชื่อว่า ต้องให้บรรพบุรุษรับทราบการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในครอบครัวและขอให้บรรพบุรุษคุ้มครองเพื่อความสงบสุขในครอบครัว ของที่นำไปถวายแล้วแต่ว่าตระกูลใครเคยชอบรับประทานอะไร จะมีการจัดสืบทอดกันมา ยกตัวอย่างเช่น บรรพบุรุษของครอบครัวหนึ่งที่ต้องถวายอาหารคาวคือ ลาบ แกงอ่อม น้ำพริก อาหารหวานคือ ขนมเทียน ผลไม้คือกล้วยน้ำว้า และมีเหล้าข้าว) หมายถึงสุราที่หมักเอง (หนึ่งขวด เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีเหล้าเป็นเครื่องเซ่น และในปีปัจจุบันไม่ค่อยนิยมการหมักเหล้านอกจากเทศกาลวันสงกรานต์จึงใช้เหล้าขาวแทน) สุราขาวกลั่น 28 ดีกรี (นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมอื่นๆ ในส่วนของพิธีกรรมในครอบครัว เช่น การทำบุญให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว พิธีเรียกขวัญ พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และพิธีเรียกขวัญมักทำในงานมงคลสมรส เป็นต้นพิธีกรรมของชุมชน เป็นพิธีกรรมรวมของหมู่บ้าน ซึ่งจะมีช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรมตามที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษส่วนมากจะมีผู้นำในการประกอบพิธีกรรมคือหมักคทาหยกประจำหมู่บ้าน และ

เมื่อถึงวันกำหนดพิธี คนทั้งหมู่บ้านต้องหยุดงานเพื่อมาประกอบพิธีร่วมกัน พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญและยังคงอยู่ของหมู่บ้านมีประมาณ 4 ครั้ง ได้แก่

1) **พิธีเลี้ยงผีเสื้อบ้าน** (เพี้ยนมาจากผีเสื้อบ้าน) จัดขึ้นประมาณวันที่ 17 มิถุนายนของทุกปี โดยหัวหน้าหมวดแต่ละหมวดจะมีหน้าที่เก็บเงินสมาชิกลูกบ้านครัวเรือนละ 10 บาท เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านนำมาประกอบอาหารคาวหวานและกลุ่มผู้สูงอายุจัดการเรื่องการทำสะดวกตามประเพณีโบราณ ซึ่งจะมีเครื่องเช่นมากมายหลายชนิดโดยมคคทายกจะนำหนังสือที่ได้รวบรวมไว้ตั้งแต่สมัยโบราณที่ได้รับการสืบทอดมาให้เตรียมของต่างๆ ตามตำราที่กำหนด จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเซ่นด้วยเครื่องต้มแอลกอฮอล์ได้รับความคิดเห็นจากผู้สูงอายุหลายคนว่า ทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นเหมือนประเพณีที่ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ทำเหมือนของเซ่นจะไม่ครบ ทำให้ทุกคนวิตกกังวล กลัวจะไม่ถูกใจผี กลัวมีสิ่งร้ายเข้ามาในหมู่บ้าน แต่ถ้าได้เซ่นไหว้ของต่างๆ ครบทั้งหมด ทำให้รู้สึกสบายใจ บ้างก็เล่าว่าถ้าบนบานศาลกล่าวว่าจะเลี้ยงเหล่าไหน ไก่คู่ มักจะสมตามความปรารถนาที่ตั้งไว้ จึงทำให้คิดว่า เครื่องต้มแอลกอฮอล์เป็นที่ถูกใจของผีเสื้อบ้าน เป็นต้น

2) **ประเพณีทานถ้วยสลาก** จัดขึ้นทุกปีตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี แล้วแต่จะสะดวกในช่วงไหน เป็นการทำบุญที่ให้ชาวบ้านต่างถิ่นที่เคยมีความสัมพันธ์ รู้จักและติดต่อสื่อสารกันมานาน (หัววัดถึงกัน) ให้มาร่วมทำบุญด้วยกัน โดยมีพระภิกษุประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้านดังกล่าวมาขมุนุมประกอบพิธีตามประเพณีและมีการจับสลากของที่ทุกหมู่บ้านนำมาถวาย และของที่นำมาถวายเรียกว่า ครัวทาน(เป็นการเอาฟางมัดเป็นต้นมีฐานสี่เหลี่ยมและใช้ดอกไม้ประดิษฐ์มีก้านปักที่ต้นฟาง อาจจะมีเครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ ห้อยติดด้วย ที่ยอดของต้นฟางจะมีเงินปักอยู่แล้วแต่กำลังศรัทธา) ทุกต้นจะมีหมายเลขติดไว้ พระแต่ละวัดก็จะนำหมายเลขที่จับสลากได้มารับครัวทานพร้อมให้ศีล เป็นเสร็จพิธี สำหรับชาวบ้านแต่ละครัวเรือนจะมีการเลี้ยงฉลองแก่ผู้ที่มาร่วมทำบุญ อาจจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ผู้ร่วมงาน ที่ได้เชิญมา ก็จะมีการประกอบอาหาร เช่น ขนมหิน ลาบ แกงอ่อม ต้มไก่ แต่ที่ขาดไม่ได้และสังเกตเห็นทุกบ้านคือ เครื่องต้มแอลกอฮอล์ จากการสัมภาษณ์ร้านค้าบอกว่าระยะหลัง เบียร์ขายดีสั่งกันที่หลายลิ่ง ถามเหตุผลได้รับคำตอบเหมือนกันทุกร้านว่ามีผู้หญิงนิยมดื่มกันมากขึ้น

3) **ประเพณีสงกรานต์** จัดขึ้นในวันที่ 13-16 เมษายนของทุกปีซึ่งประเพณีในหมู่บ้านดั้งเดิมก็แตกต่างจากที่อื่นกล่าวคือ ในวันที่ 13 เมษายนเป็นวันสังขารล่อง ให้ทุกคนสระผมทำความสะอาดร่างกายหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เตรียมพร้อมรับวันปีใหม่ ผู้สูงอายุท่านหนึ่งเล่าว่า แต่เดิม ก่อนถึงวันปีใหม่ว่า 1-2 เดือนทุกหลังคาเรือนจะมีการหมักสุราโดยใช้แป้งหมักไว้หลังคาเรือนละ 1-2 โอง เพื่อนำมาต้มฉลองกันในวันปีใหม่ ส่วนใหญ่จะเริ่มต้มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนเป็นต้นไป และที่นิยมกันมากคือการเล่นการพนันถือว่ามีการรวมกลุ่มกันในบรรดา

เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง ที่นานทีจะได้เจอกันมีทั้งการเล่น การดื่ม สนุกสนานเฮฮาและถือว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นวันปีใหม่ ถ้าใครหมักเหล้าไว้ก็จะเทใส่ขวด แล้วเอามาอวดว่าของตนเองรสชาติ是这样นี้ เป็นต้น เมื่อสอบถามเรื่องตำรวจเกี่ยวกับการเล่นการพนันทุกคนบอกว่าช่วงเทศกาลตำรวจไม่จับวันที่ 14 เมษายนจะเป็นวันเนา ทุกบ้านจะกำชับลูกหลานไม่ให้ไปเที่ยวที่ไหนบอกว่าเป็นวันเสียว (ผู้สูงอายุบอกว่าเป็นกุศโลบายที่ต้องการให้ทุกคนอยู่พร้อมหน้ากัน ช่วยกันเตรียมอาหารและของไปทำบุญ เพราะนอกจากจะเตรียมของทำบุญที่วัดแล้วยังต้องเตรียมของที่เรียกว่า “ขันข้าว” ประกอบด้วยอาหารคาวหวานขนม ผลไม้ เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น สมูท แซลมอน น้ำอบน้ำหอม เสื้อผ้า ผ้าเช็ดหน้า ส้มป่อย ดอกสารภีรูปเทียน เพื่อนำไปรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในหมู่บ้านตลอดจนผู้ที่ล่องลับไปแล้ว) บางครั้งเรียกว่า “วันครอบครัว” วันที่ 15 เมษายนซึ่ง เรียกว่าวันพญาวัน หมายถึงวันที่เป็นใหญ่แก่วันทั้งปวงหลังจากทำบุญเสร็จ ก็ทานขันข้าวผู้ที่ล่องลับและดำหัวผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ก็ไปเที่ยวที่ต่าง ๆ ตามอัธยาศัย จากการสังเกตไม่มีการงดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันปีใหม่ ทุกคนกลับมองว่าปีใหม่ต้องมีการฉลองพิเศษกว่าวันอื่นๆ วันที่ 16 เมษายน เป็นวันปากปี ที่ต้องมีการสะเดาะเคราะห์ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านจะนำเอาเสื้อผ้ามารวมกันทำพิธีทางศาสนาที่วัดและสาวด้ายมงคลคล้องทั่วทั้งหมู่บ้านให้ทุกคนในหมู่บ้านมีความสุข

4) ประเพณีเอาฝ้ายเหมือง ไกล่ฤดูทำนาจะมีชาวบ้านมารวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันตากถางลำเหมืองที่รกและเป็นสันดอนคืนเงินเพื่อให้น้ำไหลเข้านาได้สะดวก ดังนั้นครัวเรือนละหนึ่งคนที่ทำนาต้องไปเอาฝ้ายเหมืองที่ใกล้ที่นาของตนเอง(ส่วนมากที่นาจะอยู่บริเวณรอบๆ หมู่บ้านตามแผนที่ในภาพที่3) เป็นกฎระเบียบที่กระทำกันมาช้านานถ้าครัวเรือนไหนที่ไม่สามารถไปได้ต้องว่าจ้างคนอื่นไปแทน และส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายวัยแรงงานและมีผู้นำหรือหัวหน้าหมวดคอยตรวจนับจำนวนสมาชิกจนครบ หลังจากเสร็จกิจกรรม ภายในหนึ่งวันทุกคนจะมารวมกลุ่มกันตอนเย็นอีกครั้งหนึ่งที่นัดหมายกันในแต่ละครั้งซึ่งจะมารับประทานอาหารเย็นและดื่มร่วมกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.7 ระบบสุขภาพของชุมชน

ประชากรในหมู่บ้านดงจีเหล็กจัดการกับความเจ็บป่วยโดยพึ่งพาสุขภาพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ระบบการแพทย์ภาคประชาชน (Popular sector) ระบบการแพทย์พื้นบ้าน (Folk sector) และระบบการแพทย์สมัยใหม่ (Professional sector) โดยส่วนใหญ่ใช้ระบบการแพทย์สมัยใหม่ ในด้านระบบการแพทย์ภาคประชาชนจากการสัมภาษณ์พบว่า การเจ็บป่วยบางโรค เช่น โรคนี้้ว จะมีผู้สืบทอดตำราในการผสมสมุนไพรประกอบด้วยรากไม้เป็นส่วนใหญ่ นำมาต้มดื่มกินแล้วทำให้นิวหลุด กรณีที่ลูกของมีลมบาดหรือมีแผลดลอก ผู้สูงอายุบางคนให้เอาใบหญ้าเมืองววย (วัชพืชที่ลำต้นพอมสูงขอบใบหยักดอกสีขาวใบมีกลิ่นฉุน) มาตำละเอียดโปะตรงบริเวณแผล เป็นต้น ในระบบการแพทย์พื้นบ้านที่ยังสังเกตและได้รับการบอกเล่าได้แก่ การเจ็บป่วยบางโรค ชาวบ้านบางกลุ่มที่ไปหาหมอเมื่อทำนายทายทักว่าถูกผีพิษไหนทำให้ หลังจากนั้นก็จะเลี้ยงผีขอมา ส่วนใหญ่เป็นเหล่าไห้ไก่คู่และมักเป็นผีตายโหง เช่นตามสี่แยก หรือที่เคยมีคนตาย ต้องการให้ผู้เจ็บป่วยทำบุญหรือเลี้ยงให้ ถ้าได้กินก็จะไม่ทรมาณหรือทำให้เจ็บป่วยอีกต่อไป ถ้าอาการไม่ดีขึ้นก็มักจะพึ่งการรักษาพยาบาลสมัยใหม่ กรณีที่ได้รับอุบัติเหตุไม่ถึงขั้นเสียชีวิต รอดตายหวุดหวิด ก็จะมีพิธีเรียกขวัญ เพื่อให้เกิดความอบอุ่น สร้างขวัญและกำลังใจ ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป มีการตั้งโรงพยาบาลใกล้หมู่บ้าน การคมนาคมสะดวกระบบการเมืองที่เอื้อต่อการรักษาระบบการแพทย์สมัยใหม่ (บางคนให้เหตุผลว่า ปัจจุบันรักษาฟรี หรือเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย) ระบบการแพทย์ภาคประชาชนและการแพทย์พื้นบ้านจึงพบน้อยลง แต่ก็ยังมีให้เห็นอยู่บ้างในหมู่บ้านดงจีเหล็ก ซึ่งจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการแพทย์สมัยใหม่

1.7.1 ปัญหาสุขภาพที่พบในชุมชน

จากข้อมูลการให้บริการสถานีอนามัย บ้านดอยยาวเป็นสถานบริการสุขภาพหลักของตำบลแช่ช้าง โรงพยาบาลสันกำแพง และจากการให้สัมภาษณ์ประชากรในชุมชนปี พ.ศ. 2547 พบว่าประชากรของหมู่บ้านดงจีเหล็กเจ็บป่วยด้วยโรคที่สำคัญดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัญหาสุขภาพที่พบในชุมชน

ปัญหาสุขภาพ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของประชากรที่เป็นโรค
โรคความดันโลหิตสูง	295	21.6
โรคเบาหวาน	288	21.0
อุบัติเหตุ(จราจรบนท้องถนน)	97	7.1
อุบัติเหตุ(ทะเลาะวิวาท)	60	4.4
โรคไต	20	1.5
โรคตับ	18	1.3
โรคหัวใจ	16	1.2
โรคตับแข็ง	8	0.6
โรคเอดส์	6	0.4
โรคมะเร็งตับ	4	0.2
โรคหลอดเลือดสมอง	2	0.1
โรคอื่น ๆ****	120	8.8
ไม่มีรายงาน	435	31.8
รวม	1,369	100

**** โรคไทรอยด์ ไข้หวัด โรคผิวหนัง มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม โรคซิดและโรคท้องร่วง

แหล่งที่มา: สถิติการมารับบริการสุขภาพของประชาชนบ้านดงจีเหล็กที่สถานีอนามัย บ้านดอยยาว และโรงพยาบาลสันกำแพง ปี พ.ศ. 2547

จากตารางที่ 6 พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ.2547 มีประชากรบ้านดงจีเหล็กมารับบริการสุขภาพ เนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การบริโภคและวิถีการดำเนินชีวิต เรียงตามลำดับกล่าวคือพบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาได้แก่ โรคเบาหวาน และอุบัติเหตุจราจร

1.7.2 หลักประกันสุขภาพของชุมชน

ในปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพที่จัดให้โดยรัฐมากขึ้นซึ่งจะสังเกตได้จากตารางแสดงสถิติการได้รับการรักษาพยาบาลของประชากรหมู่บ้านดงจีเหล็กในปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 จากข้อมูลเอกสารและการสำรวจโดยผู้นำชุมชนแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถิติการได้รับการรักษาพยาบาล ของประชากรหมู่บ้านดงขี้เหล็ก

สถิติการรักษาพยาบาล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (30 บาท)	1,076	78.6
บัตร 0-12 ปี	107	7.8
บัตรประกันสังคม	148	10.8
บัตรข้าราชการ	26	1.9
ไม่มีสิทธิบัตรใด ๆ	12	0.9
รวม	1,369	100

แหล่งที่มา : สถิติการสำรวจการใช้สิทธิบัตรการรักษาพยาบาลของผู้ใหญ่บ้าน บ้านดงขี้เหล็กปี 2547

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าผู้ที่มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ 30 บาท) มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือใช้สิทธิบัตรประกันสังคม ผู้ที่ไม่มีสิทธิบัตรใดมีจำนวนน้อยที่สุด สอบถามได้ความว่ารายชื่อตกหล่นและกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการขอสิทธิบัตรประกันสังคมและบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประชาชนหมู่บ้านดงขี้เหล็กจะไปรับบริการที่โรงพยาบาลสันกำแพง เพราะระยะทางใกล้กว่าสถานีอนามัย เพราะมีคลินิก ตรวจเฉพาะของผู้ป่วยบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จึงทำให้ระบบทางด้านการรักษาพยาบาลในปัจจุบันใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าในอดีต

1.8 ประวัติชีวิตบุคคลที่น่าสนใจในชุมชน

บุคคลดังต่อไปนี้ มีประวัติชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และทั้งสามคนเป็นบุคคลที่อยู่ในตระกูลดั้งเดิมในหมู่บ้านดงขี้เหล็ก

บุคคลที่น่าสนใจคนที่ 1: แม่หลวงจ้อย ปินใจ

แม่หลวงจ้อย ปินใจ อายุ 95 ปี บิดาชื่อ นายอิน มารดาชื่อนางเที่ยงเป็นบุตรคนที่ 5 ในบรรดาพี่น้องทั้งหมดที่เสียชีวิตแล้ว แต่งงานเมื่ออายุ 19 ปี กับพ่อหลวงห้วน (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) มีบุตรทั้งหมด 6 คน บุตรชาย 2 คนเสียชีวิต 1 คน บุตรสาว 4 คน ทุกคนแต่งงานมีครอบครัวและแยก

ไปอยู่ภายในหมู่บ้าน แม่หลวงจ้อยอยู่กับบุตรสาวคนสุดท้าย ซึ่งแต่งงานมีครอบครัวและมีลูกชาย 1 คน

อาชีพดั้งเดิมของแม่หลวงจ้อยกับสามีคือทำการเกษตรปลูกข้าว ถั่ว ข้าวโพด พืชผักสวนครัว และเลี้ยงหมู ส่งเสียบุตรทั้ง 6 คนให้ได้เรียนหนังสือจบชั้น ประถมปีที่ 4 ยกเว้นลูกชายคนที่มีชีวิตอยู่จบมัธยมศึกษา ปัจจุบันมีอาชีพค้าขาย แม่หลวงจ้อยเล่าว่าฐานะทางบ้านพอปานกลางไม่ถึงกับลำบาก เพราะใช้ชีวิตเรียบง่าย รับประทานอาหารที่หาได้ตามธรรมชาติ ผักพื้นบ้าน เนื้อสัตว์ส่วนมากเป็น ปลา ตามหนองน้ำ ไม่แต่ต้องของมีเงินมา แต่แม่หลวงจ้อยเลี้ยงหมูมาก ตั้งแต่เป็นสาวๆ ฟันค้ำเป็นเงาแม่บ้างซึ่งจะหลุดแล้วก็ตาม

แม่หลวงจ้อยเป็นคนชอบทำบุญ ไปวัดทุกวันพระ ไม่เคยขาดเป็นเวลา 50 กว่าปีเพิ่งจะหยุดเมื่ออายุได้ 85 ปี เพราะ ปวดเข่า นั่งนานไม่ค่อยได้ ทุกวันนั่งสมาธิสวดมนต์ก่อนนอน มีหลานชายนอนเป็นเพื่อน แม่หลวงจ้อยเล่าว่ารู้สึกรำคาญตัวเองที่ทำอะไรไม่ค่อยเหมือนก่อน ไม่อยากมีอายุยืนแบบนี้ รุ่นราวคราวเดียวกันก็เสียชีวิตหมดแล้ว ถ้าอายุยืนแล้วแข็งแรงก็อยากอยู่ ทุกวันก็กวาดลานบ้านและปัดค้าย โดยนำเอาเม็ดฝ้ายที่แก่จัดแตกเห็นเป็นปุยขาวมาแกะเมล็ดออก แล้วม้วนเป็นรีๆ นำไปปั่นด้วยเครื่องปั่นแบบโบราณ ออกมาเป็นเส้นค้ายใช้สำหรับเป็นค้ายมงคล ดังแสดงในภาพ 13 ถ้ามีงานพิธีที่จำเป็นต้องใช้ค้าย ก็จะมาขอซื้อในราคาม้วนละ 15 บาท แม่หลวงจ้อยบอกว่ากว่าจะทำได้ 1 ม้วน ผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน แต่ก็ดีกว่าอยู่เฉยๆ เพราะเหงา ทุกวันนี้ถ้าในตอนกลางวันเด็กๆ ซึ่งหมายถึงหลาน หลาน โหล่น มีทั้งหมด 27 คน ไปโรงเรียน แม่หลวงจ้อยอยู่คนเดียว ก็มีวิทยุและ โทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการข่าวพื้นเมือง และ มวยปล้ำซึ่งบอกว่าแปลกดี ไม่นึกว่าจะมีกีฬาประเภทนี้ ให้ดู รายการอื่นๆ ไม่ชอบดู

ถามความคิดเห็นเรื่องของมีเงินมาแม่หลวงจ้อยเล่าว่า พ่ออื่น บิดาเสียชีวิตเพราะกินเหล้ามาก สมัยก่อนจะดองเหล้าไว้ดื่มเอง เรียกว่าเหล้าน้ำขาว แม่หลวงจ้อยยังจำกรรมวิธีในการทำได้นี้เนื่องจากช่วยพ่อหมักเหล้าเป็นประจำเห็นพ่อดื่มตั้งแต่เด็ก สภาพพ่อเมาที่ชอบเสียงดัง แต่ไม่ทำร้ายใคร เมาจนบางครั้งไม่ทำงานนอนชมทั้งวัน แม่หลวงจ้อยบอกว่าเป็นน้ำเปลี่ยนนิสัย เวลาไม่เมาใครชวนคุยแทบจะไม่พูด แต่พ่อก่อนอยู่ที่ไหนก็ได้ยินเสียง ดังนั้นแม่หลวงจ้อยจึงสอนลูกหลานไม่ให้ดื่มของมีเงินมาประกอบกับมีลูกสาวมากกว่าลูกชาย ทุกคนอ่านสอนง่ายลูกชายก็ไม่ดื่ม (แต่ขายให้คนอื่น) แม่หลวงจ้อยบอกว่าคนเฒ่าปัจจุบันไม่เหมือนสมัยก่อน ทะเลาะวิวาท ทำร้ายกันรุนแรง เกิดอุบัติเหตุรถชนบ่อยๆ เมื่อก่อนไม่มีรถมากเหมือนปัจจุบันไปไหนๆ ต้องเดิน บ้านเมืองวุ่นวายเห็นข่าวทางโทรทัศน์รู้สึกหดหู่ น่ากลัว เป็นห่วงลูกหลาน แม่หลวงจ้อยบอกว่าของมีเงินมา ไม่มีประโยชน์ไม่อยากจะให้ใครดื่มและ เสียชีวิตเพราะเหล้าได้เคยบอกลูกชายให้เลิกขายแต่ลูกบอกว่าจะไม่มีเหล้าขายในร้าน ของอย่างอื่นก็ไม่ค่อยได้ขาย ส่วนมากจะมาดื่มแล้วซื้อของ

อย่างอื่นด้วย และเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์เห็นที่ลูกชายเอามาขายปัจจุบันมีหลากหลายสี บรรจุขวด แปลกตา ซึ่งสมัยก่อนเห็นแต่เหล้าขาวเท่านั้น

แม่หลวงจ้อยกล่าวถึงทำยว่า รู้สึกโชคดีที่ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองอะไรไม่เคยเห็นในอดีตก็ให้เห็นในปัจจุบัน และภูมิใจที่ตนจำความได้ทุกอย่างไม่เคยลืม ลูกหลานทุกคน รู้จักและจำชื่อได้หมด หูกก็ได้ยิน ตามีฝ้าฟางเป็นบางครั้ง โรคประจำตัวก็มีโรคปวดตามข้อ และโรค ไทรอยด์แบบไม่เป็นพิษที่รักษาหายมาประมาณ 30ปีที่แล้ว ปัจจุบันคอโตเป็นร่องรอยของโรค ไทรอยด์แม่หลวงจ้อยบอกว่าคอเป็นเหนียงไม่เจ็บ บางครั้งอยากทำงานบ้านหลายอย่างแต่สังขารไม่ให้ ถ้าอายุมากแล้วไม่เป็นโรคร้ายต่างๆ นับว่ายิ่งโชคดียิ่งจนได้เห็นรุ่นลูกของหลานและลูกของ หลาน ก็มีความสุขไปอีกแบบ

ภาพที่ 11 การปั่นด้ายแบบโบราณ

แม่หลวงจ้อยปั่นด้ายเป็นกิจวัตรประจำวัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บุคคลที่น่าสนใจคนที่ 2 : พ่อหนานนุ่น มูลแก้ว

พ่อหนานนุ่น มูลแก้ว อายุ 73 ปี เป็นบุตรคนที่ 1 ของ นายตัน นางดี มูลแก้ว เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่ออายุ 10 ปี พ่อแม่ก็แยกทางกันจึงอยู่กับแม่และน้องอีก 3 คน พ่อหนานนุ่นเป็นเด็กเลี้ยงง่ายไม่ซุกซน เป็นที่รักของทุกคนโดยเฉพาะคุณปู่ เมื่ออายุ 12 ปีก็ออกไปรับจ้างช่วยแม่เลี้ยงน้อง ในระหว่างนั้นมีความสนใจอยากศึกษาเล่าเรียนทางธรรมและรักการสร้างถาวรวัตถุ โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างที่เป็น ศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร โดยเฉพาะลายฉลุหรือลายดอกที่ต้องใช้ฝีมือ ประกอบกับปู่และแม่สนับสนุนจึงได้บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ 16 ปี เรียนจบนักธรรมโท ถึงอายุ

19 ปี ได้ลาสิกขาบทออกมาดูแลแม่ ถึงอายุ 22 ปี ปู่อยากให้บรรพชาเป็นพระก็กลับไปอุปสมบทอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้บวชนานจนได้เป็นรักษาการแทน เจ้าอาวาส แต่เหมือนชะตาลิขิตครั้นเมื่ออายุได้ 30 ปี ปู่มีอายุมากและได้มาพุดขอให้พระนุ่น ลาสิกขาบทออกมาดูแลผู้หญิงน้องของพ่อซึ่งเป็นโสดและพิการเป็นโรคพาคินสัน เพราะได้มองเห็นแล้วว่าไม่มีใครดูแลได้ดีเท่าพระ ตนจึงจำลาสิกขาบทออกมาดูแล รวมบวชเรียนทางศาสนาทั้งหมด 12 ปี และหลังสึกได้ 2 ปี ปู่เสียชีวิต จึงได้แต่งงานกับภรรยาคนแรกนางอวมมีบุตร 2 คน เป็นชาย 1 คน (เสียชีวิตแล้ว) และหญิง 1 คน ปัจจุบันอยู่กับมารดา หลังจากนั้นหย่ากับภรรยาคนแรกปี พ.ศ. 2507 และแต่งงานกับภรรยาคนที่ 2 คือ นางลำรวาย ปินไซ มีบุตรด้วยกัน 4 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด ปัจจุบัน แยกย้ายกันไปมีครอบครัวภายในหมู่บ้านและต่างอำเภอพ่อหนานนุ่นหย่ากับภรรยาคนที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2527 หลังจากนั้นก็ใช้ชีวิตอยู่กับลูกทั้ง 4 คนและอาอีก 1 คนที่บ้านหลังเดิมของคุณปู่ที่ได้ปรับปรุงเอง และเที่ยวไปมาระหว่างบ้านแม่ ถัดไปประมาณ 4 หลังคาเรือน ที่แม่ก็อยู่คนเดียวหลังจากหย่าขาดจากพ่อและแม่ก็อายุมากจึงมีภาระเลี้ยงดูทั้งหมด 6 ชีวิต ประกอบกับพ่อ ที่เลิกกับแม่ไปมีภรรยาอีกคนหนึ่ง ในหมู่บ้านเดียวกันก็มีอายุมากฐานะลำบาก ต้องให้ความช่วยเหลือในบางครั้ง รู้สึกว่าเกิดความเครียด แต่ก็ประคับประคองชีวิตมาได้โดยมีอาชีพรับจ้าง ออกแบบบ้าน ทุก ๆ คนในหมู่บ้านเรียกว่า สล่า ซึ่งหมายถึงผู้ที่ทำการก่อสร้างเป็นทั้งช่างไม้ ช่างปูน สามารถสร้างบ้านเป็นหลังได้ ตนเป็นคนประหยัดชอบกินอาหารตามพื้นบ้าน ส่งลูกเรียนหนังสือจนจบ การศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรีถึง 3 คน อาชีพรับราชการทั้งหมด อีก 1 คน อาชีพรับจ้าง ปีพ.ศ. 2538 แม่เสียชีวิตด้วยโรคประจำตัวและโรคชราตนเองจึงไปอยู่บ้านแม่และให้ลูกตั้งครอบครัวสร้างบ้านใหม่ที่บ้านหลังเดิมและเลี้ยงอาด้วย ปี พ.ศ. 2540 น้าเสียชีวิต ประกอบกับลูกๆ โดกันมีครอบครัวทุกคน ตนรู้สึกได้ผ่อนคลาย และได้พักผ่อนมากขึ้น

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับอัตชีวประวัติ พ่อหนานนุ่นเล่าว่า ตนเองเป็นคนดีสุจริตเพราะตนเห็นพ่อดีมาตั้งแต่เล็ก ช่วยพ่อหมักเหล้า และชิมบ่อย ๆ ส่วนใหญ่เป็นเหล้าข้าวที่ดองไว้บริโภคเอง ทุกคนขนานนามว่า “หนานนุ่นจู้เหล้า”, “หนานย่าความรู้” หนาน หมายถึง ทิดหลังจากบวชเป็นพระแล้วสึกออกมา ต้มทุกวันตั้งแต่เริ่มมีครอบครัว เมามทุกวัน สาเหตุที่ภรรยาทั้ง 2 คนอยู่ด้วยไม่ได้เพราะ ทนพฤติกรรมการเมาสุราของตนไม่ไหว พ่อหนานนุ่นเล่าว่า ภรรยาคนที่ 2 ต้องไปตามตนเองที่บ้านเพื่อนหรือร้านเหล้าในหมู่บ้านบ่อยๆ เมาจนกลับบ้านไม่ได้แต่ไม่เคยทำร้ายสมาชิกในครอบครัว นอกจากเมาแล้วบ่นตลอดคืนทุกคนจะไม่นอน หลังจากหย่าภรรยาคนที่ 2 ตนคิดว่าไม่มีใครอยู่ด้วยนอกจากจะต้องดูแลลูกให้ดี หลังจากนั้นพ่อหนานนุ่นก็ไม่แต่งงานกับใครอีก ตั้งหน้าตั้งตาหาเงินส่งลูกเรียนหนังสือจนจบ แต่ยังไม่เลิกดื่ม เพราะต้องทำงานหนัก บางครั้งเครียดดื่มเพื่อให้หายเครียด ให้นอนหลับได้ จนกระทั่งลูกคนโตได้รับราชการและมาคุยกับพ่อ

หนานนุ่นว่า รู้สึกเป็นห่วงสุขภาพของพ่อที่ไปตรวจโรงพยาบาลแพทย์บอกว่าปอดไม่ค่อยดีให้เลิกดื่มเหล้าและเลิกสูบบุหรี่ ลูกอายุเพื่อนฝูงที่พ่อดื่มจนเมา พุดไม่รู้เรื่อง ตนจึงพยายามเลิกดื่ม และหยุดดื่มได้เมื่อปี พ.ศ. 2533 หยุดได้ 5 ปีจนกระทั่งมีสลาในหมู่บ้านมาชักชวนให้ไปสร้างวิหารที่วัดบ้านแม่สุ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในป่า อากาศค่อนข้างหนาวเย็น พ่อหนานนุ่นบอกว่าเพื่อนที่ไปชวนดื่ม ก็เลยกลับมาดื่มอีกครั้ง ในปี 2538 แต่ดื่มน้อยกว่าเดิม ดื่มได้ประมาณ 5 เดือน น้ำและแม่ขอร้องเป็นครั้งสุดท้ายขอให้เลิกดื่ม พ่อหนานนุ่นจึงตั้งสัตย์ปฏิญาณว่าจะไม่กลับไปดื่มอีก และหลังจากนั้น 3 ปีได้ทำตัวเป็นประโยชน์ให้กับหมู่บ้านร่วมกิจกรรมทุกอย่างประกอบกับเป็นคนเคยบวชเรียนทางธรรมมาก่อนชาวบ้านได้รวมตัวกันมาขอให้เป็นมักคทายกประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบัน พ่อหนานนุ่นเล่าว่าเกือบจะเสียชีวิตเพราะเหล้า จากที่ไม่มีใครเหลียวแลและให้ความสำคัญแต่เดี๋ยวนี้ไปที่ไหนคนนับถือยกมือไหว้ เรียกว่า พ่ออาจารย์ รู้สึกภูมิใจ ลูกทุกคนก็ตั้งใจ มาเยี่ยมเยียนตลอด ดีใจที่ลูกทุกคนไม่เลียนแบบพ่อ คงเป็นเพราะเป็นลูกผู้หญิง และเห็นพฤติกรรมของตนเองที่ไม่นำเวลาเมา

ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ่อหนานนุ่นเล่าว่า เหล้าปัจจุบันไม่เหมือนสมัยก่อนราคาแพง มีหลายรูปแบบ และปัจจุบันดื่มกันทั้งที่อายุยังน้อยดื่มกันทั้งชายและหญิง การเข้ากลุ่มเพื่อนฝูง การฉลองวันสำคัญต่างๆ การมีงานบุญจะนิยมการดื่มมาก สังเกตว่าถ้าไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คนก็จะมาร่วมงานน้อย เป็นต้น

ปัจจุบันพ่อหนานนุ่นใช้ชีวิตอยู่บ้านเดิมของแม่และมีลูกสาวคนโตดูแลเรื่องอาหารและดูแลสุขภาพ แต่พ่อหนานนุ่นบอกว่าชอบอยู่แบบธรรมชาติ กินอาหารตามพื้นบ้าน ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท อยู่กับวัด และทำตัวให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างกุศลไว้ภายภาคหน้าเท่านั้นก็เพียงพอสำหรับตนแล้ว

บุคคลที่น่าสนใจคนที่ 3 : พ่อหลวงเวช มากำ

พ่อหลวงเวช มากำอายุ 53 ปี เป็นบุตรคนที่ 4 ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 5 คน เป็นบุตรของแม่หลวงหอม พ่อหลวงทา มากำ เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดคงขี้เหล็ก และช่วยงานด้านเกษตรกรรมภายในครอบครัวมีชีวิตอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่กำเนิดไม่เคยย้ายถิ่นฐาน แต่งงานกับนางพิมพ์ แสนคำดี (แม่หลวงพิมพ์) ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเมื่ออายุได้ 23 ปี ปัจจุบันมีบุตร 2 คน คนที่หนึ่งเป็นผู้หญิง อายุ 25 ปีแต่งงานและอยู่บ้านเดียวกันมีหลาน 1 คน ลูกคนที่ 2 เป็นผู้ชายกำลังศึกษาระดับอาชีวศึกษา

พ่อหลวงเวชเริ่มรับราชการเป็นผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2540 สมัยนี้เป็นสมัยที่ 2 ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน เนื่องจากลูกบ้านที่สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นพ่อหลวงนักพัฒนา

สิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมในหมู่บ้านแต่เดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง จนมาสมัย พ่อหลวงเวช ทุกอย่างมีการพัฒนา อาทิ เช่น ถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน ระบบประปาที่ทำร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและวิหารหลังใหม่ที่สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2532 ยังไม่แล้วเสร็จ หลังจากพ่อหลวงเวชเป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่องเพื่อหาทุนมา ดำเนินการสร้างต่อจนแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ.2545 และจัดงานสมโภช พ.ศ. 2546 จากผลงานต่างๆ ที่ พ่อหลวงเวชได้พัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญทำให้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เมื่อ พ.ศ.2546 นอกจากนี้พ่อหลวงเวชจะรับราชการเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วยังมีอาชีพเสริมคือ เลี้ยงหมูและทำ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้มะม่วง เช่น แจกัน กระถางและอื่นๆ เป็นตัวอย่างในการสร้าง งานในชุมชนให้ลูกบ้านมีรายได้ นำเงินเข้าหมู่บ้านทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น และกำลังขยาย พื้นที่ในการทำอุตสาหกรรมดังกล่าวเนื่องจากมียอดการสั่งซื้อในปริมาณที่มากขึ้น

พ่อหลวงเวชให้ข้อคิดเห็นในการปกครองประชากรในหมู่บ้านว่าปกครองแบบเครือญาติ ออมชอมและประนีประนอม ทำให้ทุกคนที่อยู่ในชุมชนรู้สึกมีอิสระในการดำเนินชีวิต ให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่จัดในหมู่บ้าน ได้สอบถามเรื่องการทะเลาะวิวาทที่ติดอันดับในตำบล พ่อหลวงเวชให้ความคิดเห็นว่า แม้จะเป็นเรื่องส่วนบุคคลแต่สมาชิกลูกบ้านทุกคนอยู่ในความดูแลของ ผู้ใหญ่บ้าน จึงจำเป็นต้องกำชับและให้แต่ละครอบครัวดูแลซึ่งกันและกันถ้าทำผิดอีกก็จะไม่ไป ประกันออกมาไม่ได้มีมาตรการอะไรที่เด็ดขาดมากไปกว่านี้ซึ่งอุบัติการณ์ก็ยังคงมีอยู่ พ่อหลวงเวช บอกว่า อาจเป็นเพราะตอนนี้ชายวัยแรงงานออกไปรับจ้างแรงงานต่างถิ่นมาก บางครั้งเมาแล้วทะเลาะ กัน หรือมีงานบุญ งานตามประเพณีบ้านอื่นที่รู้จักกันแล้วไปร่วมงานเมาจนเกิดเรื่อง เป็นต้น

ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ่อหลวงเวชให้ความคิดเห็นว่า

“ อันตีจริงเหล้ามันก็มีคืออยู่นะ เวลาฮ้องมารวมกลุ่มพัฒนาถ้าบมีเหล้า

คนทำงานเสร็จเช้า แต่ข้อเสียมันนักกวะบะเตี้ยกั้นตึงแม่ยิงป้อจาย

ไผว่าไผได้ ป้อจายกินเหล้าแม่ยิงกินเบียร์ บางทีเมาตึงฟัวตึงเมีย ตักัน

แฮมบะเตี้ยวรัฐบาลบ่เคร่งครัดเรื่องเบ็ง (ผลิต) เหล้าเถื่อน คนก็กิน

นักขิ้น ป้อหลวงก็กินเหมือนกันเวลาไปออกก้านออกงานเข้าเพื่อนเข้าฝูง

บ่กินตึงวัน แต่แปลกอยู่อย่างรัฐบาลรณรงค์เหล้าและเป็นหยิงสนับสนุน

การเบ็งเหล้า และ โฆษณาในทีวีก็บ่สู้ ถ้าจะอื้อจะทำอย่างใดหื้อเขายัง (หยุด)

กินหา”

(เพศชาย อายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

2. บริบททางด้านบุคคล สามารถอธิบายผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 อายุ

จากการสังเกตของผู้วิจัยและข้อมูลเอกสารภายในในหมู่บ้านดงจีเหล็กพบว่า ประชากรในหมู่บ้านที่นิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 35-49 ปีโดยบุคคลกลุ่มนี้ให้ เหตุผลว่าที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจาก ความเครียด เหนื่อยล้าจากการทำงาน และมีการติดต่อสื่อสารร่วมสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานที่มาจากหลายหมู่บ้านเนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นว่ายังมีช่วงอายุอื่น ๆ เช่น วัยรุ่น วัยสูงอายุที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่นกัน โดยส่วนใหญ่ในผู้สูงอายุบริโภคค่อนข้างคงที่ทุกวันและสม่ำเสมอ เนื่องจากบริโภคมานานจนติด สำหรับวัยรุ่นไม่นิยมบริโภคตามร้านขายของชำภายในหมู่บ้านแต่จะสังสรรค์ตามบ้านเพื่อนและนัดแนะกันไปที่ร้านอื่นๆ นอกหมู่บ้านและสังเกตมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี นิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ดังมีผู้สูงอายุคนหนึ่งกล่าวว่า

“ลุงแก่แล้ว บ่เท่าใดก็ตาย เป็นห่วงหมู่ละอ่อน บะเดี้ยวอายุน้อยเดี้ยว กั้นเหล้าเมาขึ้นกองล่องกองจืดไว บิดรลเสียงคังหนวกหู”

(เพศชาย อายุ 67 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

2.2 เพศ

จากการเปลี่ยนแปลงในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา จากการสังเกต และสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งผู้ให้ข้อมูลทั่วไป พบว่าเพศหญิงในหมู่บ้านดงจีเหล็กมีแนวโน้มการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้น เหตุผลในการบริโภคเพราะมีการชุมนุม การสังสรรค์ ที่เกิดจากการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้าน และการออกนอกบ้านไปทำงานเพื่อให้ทัดเทียมกับผู้ชาย ได้ไปพบปะเพื่อนต่างหมู่บ้านและมีการสังสรรค์ในงานประเพณีแต่ละหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของกลุ่มตัวอย่าง

“แม่บ้านมาทำกับข้าวในงานต่างๆ บะเดี้ยวต้องมีเบียร์ต้องขอเงิน
กองกลางหรือจากเจ้าภาพซื้อเบียร์เพราะจิบเบียร์ไป ทำกับข้าวไป
อู้กันม่วน มีคนมาช่วยงานเยอะ”

(เพศหญิงอายุ 50ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“เขาเมาเหล้าเข้าบ้านมาตั้งวัน อดทนมาเมินแล้ว ต่อนี้ลูกใหญ่หมด
เฮาก็ไปกินเหล้า ผ่อนคลาย มันเครียด

(เพศหญิง อายุ 38 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“ฟัวแก้ว เมียแก้ว มันบ่มีใครเหลือใคร บอกห้อยกั๋บฟัง ก็นั่งคู่ ยุติธรรมดี”

(เพศหญิงอายุ 40 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

นอกจากนี้กลุ่มเพศชายส่วนใหญ่ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้สัมภาษณ์ว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นเพศชาย กล่าวว่

“เป็นบ่จ่ายตั้งเต๋อปักันเหล้า เกิดมาเสียจ้าวเกิด”

(เพศชาย อายุ 32 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“เป็นกะเทยกำ เหล้าก็ปักัน”

(เพศชายอายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

2.3 สถานภาพสมรสและบทบาท หน้าที่

ประชาชนในหมู่บ้านดงจี่เหล็กบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สัมพันธ์กับสถานภาพสมรส บทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.3.1 สถานภาพสมรสคู่

ก. กรณีที่บทบาทหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้นำและรับผิดชอบรายจ่ายภายในครอบครัว แยกเป็น

- ฝ่ายชาย บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะส่วนใหญ่ เครียด เหนื่อย ล้าจากการทำงาน ต้องติดต่อกันและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่วนผู้ที่ไม่บริโภคมักจะมีพละกำลังทางร่างกาย และมีประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ฝ่ายหญิง บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะส่วนใหญ่ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการรวมกลุ่มแม่บ้าน บางส่วนบริโภคเพราะเครียด เหนื่อยจากการทำงาน สามีบริโภคจึงบริโภคตาม ส่วนผู้ที่ไม่บริโภคเพราะ เสียหายเงิน มองเห็นโทษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าประโยชน์ และรู้สึกอาย กลัวสังคมไม่ยอมรับ

“ฟัวจี่เหล้าหาเงิน ได้มากู้มำกักันเหล้าถ้าเข้าเจ้าบ่ออกไปทำงานตั้งบ่มีกักัน

ถ้าห้อยกักันเหล้าเหมือนฟัว ลูก ๆ จะเยี่ยจะไค”

(เพศหญิง อายุ 47 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เป็นแม้อยไผว่ากักันเหล้า คนเฒ่าคนแก่สอนไว้มันบ่ดี”

(เพศหญิงอายุ 44 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

ข. กรณีทั้งสามมีและภรรยาต่างมีบทบาทภาวะผู้นำรับผิดชอบครอบครัวเท่า ๆ กัน มีบางส่วนที่เพศหญิงบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามสามี เหตุผลของเพศหญิงที่บริโภคคือ ความเท่าเทียมกันในหน้าที่รับผิดชอบ

2.3.2 สถานภาพสมรสหย่า พบว่าสาเหตุการหย่า เนื่องจากเพศหญิงไม่สามารถทนต่อพฤติกรรมสามีหลังบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสภาพหนี้สินในครอบครัว และหลังการหย่า ในเพศหญิงไม่มีใครบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และรู้สึกรังเกียจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่เพศชายทุกคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหตุผลคือ กลุ่มใจ เครียด เหนงา

“สมัยบะเคียวแม่ยังออกบ้านไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเหมือนกัน
เหนื่อย เครียดพอ กับ ป้อจายบางทีก็มีงานเลี้ยงต้องเข้าหมู่เข้าฝูง
กินเหล้ากินเบียร์ ก็บ่แปลก”

(เพศชายอายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“เลิกกับตัวก็ย้อนเหล้าจะเข้าตังจั่ง ใครที่อตำรวยบ
เหมือนกินยาบ้าหื้อเขาได้หลายจำ”

(เพศหญิง อายุ 46 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

2.4 อาชีพ และรายได้

อาชีพ ผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่บ้านดงขี้เหล็กส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยเฉพาะการรับจ้างแรงงานต่างถิ่นที่ไปเป็นกลุ่มกับรถรับจ้างในหมู่บ้านเพราะตอนกลับจากงาน รถทุกครั้งต้องแวะร้านข้างทางเพื่อให้คนส่วนใหญ่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือกรณีไปทำงานได้รู้จักกับคนต่างหมู่บ้านหลายหมู่ มีการเชิญชวนกันไปงานฉลอง งานบุญ หรือ ประเพณีต่างๆ วนเวียนกันในแต่ละหมู่บ้านไปทำให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันบ่อยๆ

รายได้ ถ้าช่วงที่เงินค่าจ้างออกจะบริโภคในปริมาณมากพร้อมกับเลี้ยงเพื่อนร่วมงาน และรายได้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าเงินค่าจ้างยังไม่ออก ก็สามารถใช้ระบบสินเชื่อ หรือบางครั้งหมุนเวียนจ่ายระหว่างเพื่อนร่วมงาน เปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ ทำให้สามารถบริโภคได้ตลอด

2.5 การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในทุกระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านดงขี้เหล็กมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจจะแตกต่างกันในสถานการณ์และชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะส่วนใหญ่กลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ประถมศึกษาถึง มัธยมศึกษาตอนต้นและจำนวนที่มากที่สุดคือจบระดับชั้น ป.6 มีเพียงเล็กน้อยที่จบระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี จากการ

สัมภาษณ์ถึงผลกระทบของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้มาก่อน หรือบางคนรู้แต่ไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.6 สถานะสุขภาพ ของประชาชนวัยแรงงาน ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคและไม่บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์และสำรวจผลข้อมูลการเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลสันกำแพงและสถานีอนามัยประจำตำบล ในหมู่บ้านดงขี้เหล็กส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมการบริโภค ดังแสดงในตารางที่ 7 ในกลุ่มอายุ 50-70 ปี มีปัญหาด้านสุขภาพมากที่สุดและจากการสัมภาษณ์กลุ่มดังกล่าว ส่วนใหญ่เคยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อน ซึ่งในปัจจุบันบริโภคในปริมาณที่ลดลง และบางคนก็หยุดบริโภค ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ตอนเป็นหนุ่มกินเหล้าตลอด ตอนนี้บ่ค่อยสบาย หมอบอกว่าดับโตหยุดกินได้ 3 ปี หมอนัดไปเอายาตลอด”

(เพศชาย อายุ 48 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“ตะก่อนความคั่นตำเห็นคนอื่นบอกว่า กินเหล้าแล้วความคั่นจะดีขึ้น ผมกินมาได้ 10 กว่าปี ตอนนี้เป็นความคั่นสูงและเบาหวาน ยังกินเหล้าเป็นบางครั้งแต่ไม่หนักเหมือนตะก่อน”

(เพศชาย อายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“เขาหนุ่มอยู่ กินไปม่วนไป ถ้าอายุนักขึ้นจะสู๊สึก”

(เพศหญิง อายุ 58 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

สำหรับในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 30-49 ปี ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่เคยตรวจร่างกาย ถ้าไม่สบายเล็กๆ น้อยๆ มักจะซื้อยากินเอง ส่วนมากเป็นยาแก้ไอ แก้ปวด และส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าสุขภาพการเจ็บป่วยไม่เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีบางคนที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะพยาธิสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยต่อการบริโภค

“บอกแฟนที่อัยยังกินเหล้าก็บ่เชื่อ หมอบอกว่าเป็นดีชำน

ซู้กินหนักกว่าเดิมบอกว่าบ่เกี่ยวกับเหล้า”

(เพศหญิง อายุ 39 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่มอายุเห็นด้วยกับอุบัติการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุทางจราจรและการทะเลาะวิวาทว่าเป็นผลมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“ตีกัน ทะเลาะกัน ส่วนมากจะเป็นเพราะเหล้า ถ้าบ่มาเขาตีบ่ฆ่า
เป็นตึงบอกว่าจี้เหล้าจี้กล้า จี้ยาจี้เสาะ”

(เพศชาย อายุ 34 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“บ่ได้ทำงานมาเป็น 4-5 เดือนละ รถชนขาหักใส่เหล็กไว้ยังปวดอยู่
กินเหล้ามาแล้วเอารถไปชนรถจักรยาน”

(เพศชาย อายุ 27 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

2.7 ความหมายและชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความคิดเห็นต่อการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.7.1 ความหมายและชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ชาวบ้านดงขี้เหล็กได้ให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่แตกต่างกันแต่โดย
ส่วนใหญ่จะให้ความหมายที่เข้าใจตามลักษณะของเครื่องดื่ม เช่น สีขาวและสีแดง แหล่งผลิต เช่น
ผลิตเองหรือผลิตจากโรงกลั่น และอาการหลังบริโภคว่าบริโภคแล้วต้องเมา ดังนี้

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง เหล้า มีทั้งเหล้าแดง เหล้าขาว
เซียงซุน เหล้าดองน้ำขาว กินแล้วต้องเมา ”

(เพศชาย อายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หมายถึง เครื่องดื่มทุกอย่างตีกันแล้วมา
มีหลายอย่าง เช่น เหล้า เบียร์ ไวน์ สบาย ”

(เพศหญิง อายุ 35 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หมายถึง เหล้า มี 2 อย่างคือ เหล้าเถื่อนและ
เหล้าโสม เหล้าเถื่อนแบ่งเองดองเองถ้าเป็นเหล้าโสมเป็นเหล้า
ถูกกฎหมายแต่กินแล้วเมาเหมือนกันหมด”

(เพศหญิงอายุ 40 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หมายถึง น้ำเปลี่ยนนิสัยกินแล้วอึ้นกเมาแล้ว
หาเรื่องคนอื่น”

(เพศชายอายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

ผู้ศึกษาได้ถามต่อเรื่องเครื่องดื่มนั้นประเภท เบียร์ ไวน์และสปาย ว่ารวมอยู่ในความหมายของ เครื่องดื่มนแอลกอฮอล์หรือไม่ ส่วนใหญ่ให้ความหมายสรุปตามอาการ ความนิยมในการบริโภค และมองว่าเครื่องดื่มนั้นประเภทนี้เหมาะสมกับเพศหญิง

“อันเดียวกันนั้นเนาะ แต่มันเมาบ่นักเท่าเหล้าอย่างอื่นถ้าจะหื้อเมา
ต้องกินนัก ๆ”

(เพศหญิงอายุ 38 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“บ๊ใจ เพราะดีกรีบ่แรงเท่าเหล้า ผมเลิกเหล้าตอนนี้กินเบียร์แทน”

(เพศชายอายุ 39 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“อันเดียวกันแต่ดีกรีน้อยเหมาะกับเมียงมากกว่า”

(เพศชายอายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

2.7.2 ความคิดเห็นต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประชาชนในหมู่บ้านดงจี้เหล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่บริโภคและไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความคิดเห็นทั้งหมด 7 ประเด็น โดยแต่ละประเด็นได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรในหมู่บ้านดงจี้เหล็กดังนี้

- 1) ด้านบุคคล
- 2) ด้านการปฏิบัติสัมพันธ์
- 3) ด้านพฤติกรรมการเลียนแบบ
- 4) ด้านความเครียด
- 5) ด้านเศรษฐกิจ
- 6) ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคระหว่างเพศชายและเพศหญิง
- 7) ด้านกิจกรรมและงานประเพณี

1) ด้านบุคคล

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แต่ละคนมีเหตุผลในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แตกต่างกันเช่น เป็นเรื่องส่วนตัว บริโภคตามผู้อื่น ทำให้นอนหลับ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ผมกินเหล้ามันเรื่องของผม ผมหาตัวเอง บ๊ได้คือคร้อนใครเมียผมก็บมี”

(เพศชายอายุ 32 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“กินเหล้าแล้วหลับม่วน ถ้าบ๊ได้กินเมื่อยเนื้อเมื่อยตัว นอนบ่หลับ”

(เพศชายอายุ 39 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“เปิดกันกันตั้งบ้านตั้งเมืองตายวันใดก็ผาตะอันเนาะเกิดมาจำคนเดียว”

(เพศชาย อายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“เวลากินเหล้า เขาไปได้กินน้ก กินฮื้อมันมอกม่วน กินมอกกินข้าวล้า”

(เพศชายอายุ 70 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้ความสนใจกับบุคคลที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยให้เหตุผลว่าเป็นความพึงพอใจของแต่ละบุคคล

“ใครจะกินซึกเท่าใดปล่อยเขา มันมีคนขายก็ต้องมีคนซื้อกินเป็นเรื่องปกติ”

(เพศหญิงอายุ 46 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“ตัวไฟตัวมัน ใครบ่ฮักตัวเอง ก็กินไปเตอะ เขาออกไปเป็นตั้งบ่เจื้อ

เมาเข้าบ้านมาตั้งวัน ถ้าบ่มีลูกเฮาจะ ละเหย้ามอ”

(เพศหญิงอายุ 47 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ทั้งเพศหญิงและเพศชายผู้ที่ทำงานรับจ้างทั่วไปได้พบปะเพื่อนร่วมงานต่างหมู่บ้านมีโอกาสชักชวนกันไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ เช่น งานบุญ และงานประเพณีต่างๆ ให้ความคิดเห็นดังนี้

“บะเตี่ยว ใครบ่กินเหล้านี้เขยขนาด บ่เข้าเพื่อนเข้าฝูง”

(เพศชายอายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“กินเหล้าทำหื้อมีเปื่อนน้ก ไปตีไหนก็มีคนฮู้จัก มีก้านมีงาน

เพื่อนฝูงมาช่วยเฮา ถ้าเวลาเขามีก้านมีงานเฮาก็ไปช่วยเขา”

(เพศหญิงอายุ 49 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“ดีทำงานมีแต่คนกินเหล้าเขาบ่กินเขาว่าบ่เข้ากลุ่มจำเป็นกินตวยเขา”

(เพศชายอายุ 30 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างที่ออกไปทำงานนอกบ้านบางคนให้ข้อคิดเห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่จำเป็นต้องบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“เฮาต้องฮู้จักปฏิเสช แต่ก็เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตอนแรกเพื่อนฯ

บ่ยอมฮับ หาว่าบ่เข้ากลุ่ม เมินฯไปเขาก็เข้าใจ”

(เพศหญิงอายุ 45 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

3) ด้านพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบ

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

บุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวเป็นแบบอย่างที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้รับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้น

“พ่อผมกินมา เกือบ 30 ปีบ่นเป็นอะหังเลยในบรรดาลูกๆ
มีผมกับอ้ายมาตังวัน คนอื่นๆ กินเป็นบางครั้ง”

(เพศชายอายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

แต่ทั้งนี้บางคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งที่ในครอบครัวไม่มีผู้บริโภคริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังคำบอกเล่าของแม่บ้านสูงอายุเกี่ยวกับบุตรชายคนโต

“ในตระกูลไม่มีใครกินเหล้าซักคน เป็นหยั่งปู้ลูกชายคนโตมาตังวัน
อายุปอจะถึง 50 ปี ยังบ่เลิกคบเพื่อนคบฝูง เมียอยู่ตวยปอบได้”

(เพศหญิงอายุ 43 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการที่บุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวได้รับผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดความกลัวจึงไม่กล้าบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่เพศหญิงให้ความคิดเห็นดังนี้

“ตากล้าจนตาย เห็นแล้วทรมาน ถ้าหากคนที่อยู่ตวย ต้องคอยดูแล
เข้าๆออกๆ โสงยาหลายปีหลานๆบ่มีใครกินเหล้า กลัวตายเหมือนตา”

(เพศหญิงอายุ 38 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

4) ด้านความเครียด

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเพศชายที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดจากภาวะเครียดในแต่ละบุคคลมีเหตุผลแตกต่างกันดังนี้

“กินเหล้าเพราะเครียดหลายเรื่อง ไหนจะเรื่องงาน
หาเงินเลี้ยงครอบครัว ป้อเมียก็ปากนัก เบื่อขนาด”

(เพศชายอายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“ผมจำได้ใครหยุดกินเหล้า แต่มันอดบ่ได้ เกยเลิกมาแล้ว 5 ครั้ง
 ปีกไปกินอีก บ่มีใครหื้อกำลังใจ เมียก็หนีละผมรู้ว่าเหล้ามันบ่ดี
 ถ้าบ่ได้กินก็หงุดหงิดคิดนึก เครียด”

(เพศชายอายุ 45 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“เมื่อก่อนบ่เคยยุ่งของมีนเมาเห็นแม้อยิ่งกินเหล้ายังสู้สิกรังเกียด
 ระยะหลังแฟนไปมีคนใหม่ บ่สู้จะไประบายหื้อใครฟัง
 เล้าหื้อเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มทำงาน โฮงงานเพื่อนชวนกินเบียร์
 เมาแล้วรู้สึกหายเครียดเลยดื่มบ่อย ๆ”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมักจะเครียดเรื่องภายในครอบครัวและพฤติกรรมกรรมการบริโภค
 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสามีส่วนใหญ่ใช้ความอดทน ไม่หาทางออกโดยการบริโภคเครื่องดื่ม
 แอลกอฮอล์

“บางทีอยากจะออกไปกินเหล้าเหมือนแม้อยิ่งคนอื่น ประชดผัวตีมาตั้งวัน
 แต่ก็ทำบ่ได้ในครอบครัวญาติพี่น้องสอนไว้และนี่ก็ถึงลูกคำ ๆ”

(เพศหญิงอายุ 37 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

5) ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างไม่ได้คำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจเพราะภายในกลุ่มมีการหมุนเวียนกันจ่าย และ
 ระบบสินเชื่อภายในหมู่บ้านเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“คนเคยเบ้าขาประจำ พอถึงสิ้นเดือนก็จะนำเงินมาใช้หื้อ”

(เพศชายอายุ 35 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“ถ้าบ่มีตั้งก็ปะกินตีร้านประจำ เป็นตั้งฮู้ว่าฮาบ่เบี้ยวสิ้นเดือน
 ฮับเงินมาก็เอามาใช้คืน”

(เพศชายอายุ 35 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงรู้สึกเสียค่าเงินที่สูญเสียไปกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“มันไม่มีประโยชน์ เสียเงินไปคาย กินแล้วเมาบ่เป็นเรื่อง”

(เพศชายอายุ 41 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เหล้ามันดื่มบ่ดีผมกินมา 30 ปีเลิกได้ 10 กว่าปีบ่จะดื่มบ่แตะเลย

ผมเสียคายสตกค์ดีจ่ายไปกับเหล้าถ้านับรวมกันคงได้หลายบาท”

(เพศชายอายุ 40 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

6) ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคระหว่างเพศชายและเพศหญิง

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ให้ความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่ออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานเย็บผ้า และรับจ้างก่อสร้าง ซึ่งกล่าวว่า

“สิทธิเสรีภาพเมี่ยงและบ่อจ่ายเท่ากัน เขากินได้เฮาก็กินได้

เขาเข้าบ้านดึก เขาก็เข้าบ้านดึกได้เหมือนกัน”

(เพศหญิงอายุ 40 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“สมัยบ่เดี๋ยวมะเมี่ยงออกบ้านไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเหมือนกัน

เหนื่อย เครียดพอ ๆ กับบ่อจ่ายบางทีก็มึงเลี้ยงต้องเข้าห่มเข้าผู้ง

กินเหล้ากินเบียร์ ก็บ่แปลก”

(เพศหญิง อายุ 55 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

นอกจากนี้เพศชายบางคนให้ความคิดเห็นของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเพศหญิงว่า

“เหล้าบ่เหมาะสมกับเมี่ยงเวลาเมาบ่รู้ว่ากูถ้ำหื้อเลือก

แต่งงานควย ขอเลือกเมี่ยงที่บ่กินเหล้า”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เพศหญิงบางคนให้ความคิดเห็นว่าจะต้องออกบ้านไปทำงานนอกบ้านเหมือนเพศชายแต่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเพศหญิงก็ไม่เหมาะสม และมองเพศชายว่าเอาเปรียบเพศหญิง

“ป้อจายเอาเปรียบแมยิงมาเมินแล้ว เงินทองหามาได้เอาไปลงขวดเหล้า
เมมายังหาเรื่องเคือคร้อนคนอื่น”

(เพศหญิงอายุ 34 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

7) ด้านกิจกรรมและงานประเพณี

กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความคิดเห็นต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ เห็นพ้องต้องกันทั้งเพศชายและเพศหญิงว่าการบริโภค และการรับรองแขกด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งจำเป็นต่อบรรยากาศภายในงานเลี้ยงเพื่อความครึกครื้น สนุกสนาน

“เวลามีกำนันมีงานเช่น งานปอย งานบุญต่างๆ ถ้าบ่มีเหล้าบ่มีร้องรำทำเพลง
งานก็เจิบ บ่ครึกครื้น บะเดี้ยวแต่ละบ้านจะมีเครื่องเสียงเปิดแข่งกัน
สนั่นหวั่นไหว”

(เพศหญิงอายุ 34 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เหล้าบางทีก็มีประโยชน์ในการเข้ากลุ่มเพื่อมาทำกิจกรรมพัฒนาส่วนกัน
หลังเสร็จงานจะตั้งสรรค้อถ้าบ่มีเหล้าคนจะบ่มีงานจะเสร็จช้า”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“บ่มีเหล้า คนก็มาช่วยงานบ่มีเพราะอย่างน้อยคนดีก็ยกกันด้วยกัน

มันฮู้ใจกันทำงานเข้ากันงานก็เสร็จเร็ว เหล้าก็เป็นเหมือนกำลังใจเป็นแรงจูงใจ”

(เพศหญิงอายุ 42 ปีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

กลุ่มที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในผู้สูงอายุบางคนให้ความคิดเห็นว่างานประเพณีในสมัยก่อนมีวัดเป็นจุดศูนย์กลางทุกคนจะมารวมกันที่วัดแต่ในปัจจุบันให้ความสำคัญในแต่ละบ้านจัดแข่งกันเพื่อรับรองแขกที่สำคัญคือเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ปัจจุบันงานประเพณีต่างๆ มีการทะเลาะกันสาเหตุเพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับกิจกรรมในหมู่บ้านก็ไม่จำเป็นต้องบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่เพราะทำกันมานานจนเป็นเรื่องปกติ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“สมัยนี้เวลาละอ่อนเมาเหล้า ตีกันรุนแรงเอากันแต่จันท้าย มีกานมิงงาน
ตั้งบ่ใครไปกลัวโดนลูกหลง”

(เพศชายอายุ 75 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“บะเตี้ยมีกานมิงงานจัดบ้านไฟบ้านมัน บมีไฟมาตีวัด
มีแต่คนเฒ่าคนแก่ตะอันเนาะ”

(เพศชายอายุ 70 ปีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“อันดีจริงถ้าคนเสาคิดจะร่วมกิจกรรมทำประโยชน์ฮื้อหมู่บ้านบ่จำเป็น
ต้องมีเหล้า ยา ท้อลีนเปลื้องเก็บเงินส่วนกลางไว้ดีกว่า แต่ดีเป็นอย่างฮื้อ
เพราะมันได้ทำมาตั้งแต่เดิมจนชินแล้ว”

(เพศหญิงอายุ 71 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

สรุปบริบทด้านบุคคล

กลุ่มผู้ใช้แรงงานอาชีพรับจ้างทั่วไป ในหมู่บ้านคงจี้เหล็กบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด โดยเฉพาะเพศชายแต่ขณะเดียวกันแนวโน้มของเพศหญิงที่บริโภคก็สูงขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นกับ สถานที่บริโภค สถานะทางการเงิน การเข้าสังคม และโอกาสพิเศษที่ได้บริโภคฟรี ทั้งนี้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ขึ้นกับระดับการศึกษา ภาวะสุขภาพของชนกลุ่มใหญ่ และรายได้ของคนในหมู่บ้าน

ประเด็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประชาชนในหมู่บ้านคงจี้เหล็กส่วนใหญ่ให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามอาการภายหลังบริโภค แหล่งผลิต และสีของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้เครื่องดื่มที่มีดีกรีน้อยเช่น เบียร์ สบายส่วนใหญ่จะคิดว่าเหมาะสมสำหรับเพศหญิง ไม่ถือเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความคิดเห็นต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้บริโภคเพศชายเห็นว่า เป็นเรื่องส่วนตัวคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแสดงความเป็นชาย และ คลายเครียด ผู้บริโภคเพศหญิงเห็นว่า บริโภคเพื่อให้ทัดเทียมเพศชาย บริโภคตามกลุ่ม และบริโภคเพื่อความสนุกสนานร่าเริงทำเพลง ส่วนผู้ที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเพศชาย เนื่องจากพยาธิสภาพของร่างกาย ในเพศหญิงเห็นว่าไม่มีประโยชน์ เสียหายเงิน

3. บริบททางด้านวัฒนธรรม

เนื่องจากบ้านดงจีเหล็กมีการก่อตั้งมานานกว่าร้อยปี วัฒนธรรมต่างๆที่ถูกสืบทอดมายังลูกหลาน บางส่วนยังคงยึดถือและปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประชาชนในหมู่บ้านดงจีเหล็กส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในความเชื่อที่มีมาแต่โบราณได้แก่

3.1.1 ความเชื่อด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกี่ยวกับภาวะสุขภาพส่วนใหญ่เชื่อว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณน้อย และดองกับสมุนไพร มีประโยชน์ ต่อร่างกาย ทำให้หายปวดเมื่อย นอนหลับสบาย ฆ่าพยาธิ และเจริญอาหาร

“กินเหล้าวันละ 1-2 กัง สู้อีกกว่ากินข้าวล่า หลับสบาย กินเป็นยานะ”

(เพศชายอายุ 63 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“ปกติชอบกินลาบ กินหลู้ กลั้วมีพยาธิ กินเหล้าลงไปฆ่าพยาธิในท้อง”

(เพศชายอายุ 47 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“ผมกินเหล้าดองยา ซ้อสมุนไพรสำหรับดองเหล้า ใส่ขวดเอาเหล้าขาวใส่ลงไป เก็บไว้กิน ทุก ๆ วันรู้สึกกินข้าวล่า”

(เพศชายอายุ 67 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

3.1.2 ความเชื่อด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมและการเลี้ยงผีต่าง ๆ ส่วนใหญ่ผู้ที่ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่อายุมากเกิน 50 ปี เป็นผู้ที่เคร่งครัดในพิธีกรรม โดยเฉพาะสิ่งของที่เช่นไว้ต้องได้ครบ ให้ข้อมูลตรงกันว่าต้องทำตามประเพณีที่เคยทำกันมา ถ้าของเช่นไว้ไม่ครบจะทำให้เดือดร้อนหรือผีจะโกรธ และนำความไม่สุขสบายมาสู่คนในบ้าน ครอบครัว ดังคำกล่าว

“ผีเสี่ยวบ้าน (ผีเสื้อบ้าน) เป็นผีคุ้มครองคนในหมู่บ้าน

เป็นเคยกิน อาหาร ผลไม้ เหล้าไห ไก่คู่ ต้องเช่นไหว้ ทุกปีบ่หื้อขาด”

(เพศหญิงอายุ 71 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์และสอบถามเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการเช่นไหว้ ผู้ให้ข้อมูลที่อายุมากเกิน 50 ปี จะให้คำตอบที่คล้ายกันว่า

“บ่สู้เหมือนกันเป็นทำมาก่อน แล้วหมู่บ้านก็สงบสุข ถ้าเช่นไหว้อย่างอื่น กลัวผีจะโกรธ ทำหื้อทุกคนเดือดร้อน”

(เพศหญิงอายุ 61 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

3.1.3 ความเชื่อด้านความปลอดภัยจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เช่นลมพายุฟ้าผ่า ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ให้นำสุราติดบ้านไว้ 1 ขวด ถ้าเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวให้บริโภคและฟ้นไป

ทุกทิศพร้อมบริกรรมคาถา จะแคล้วคลาดอันตราย และยังบอกว่า คนที่บริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ฟ้าจะไม่ผ่า เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและให้ความคิดเห็นตรงกันว่า

“คนกินเหล้าฟ้าผ่า ผนตกลมหลวง ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า หื้อกินเหล้าแล้ว
อมพ่นไปทุกทิศทุกทาง หื้ออุ้กาถาวว่า ระตะนัง ประโต อาชี แล้วจะปลอดภัย”

(เพศชายอายุ 65 ปีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

3.2 ค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการที่ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลพบว่า ค่านิยมต่อเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์บางชนิด แสดงถึงความมีเศรษฐฐานะ ทั้งในการบริโภค การเลี้ยงรับรองแขก กล่าวคือ เดิมประชาชนนิยมบริโภคเหล้าขาวกลั่น 28 ดีกรีเพราะมีราคาถูกและเคยบริโภคกันมานาน ระยะเวลาหลังมีเหล้าแดง (สุราที่มีสีแดง หลายยี่ห้อ) ที่มีราคาแพงกว่าซึ่งกลุ่มตัวอย่างถือเป็นสัญลักษณ์แทน ผู้บริโภคที่มีฐานะ มีระดับ และมีหน้ามีตาในสังคม ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“เลี้ยงเหล้าเพื่อนฝูงที่บ้านเลี้ยงเหล้าขาว ถ้าเลี้ยงคนใหญ่คนโต
ต้องเลี้ยงเหล้า แดง”

(เพศชายอายุ 35 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นบางครั้ง)

กลุ่มผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีราคาแพง ในบรรดากลุ่มเพื่อน (จากการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ คือ เหล้าแดง) โดย ถือว่าเป็นการให้เกียรติ ผู้ที่ถูกเลี้ยง และเจ้าภาพก็ไม่อับอาย ดังคำกล่าว

“งานเลี้ยงถ้าใครเลี้ยงเหล้าขาวถือว่าล้าสมัยอายุเป็นสมัยยะเดี๋ยวต้องเหล้าแดง”

(เพศชายอายุ 30 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

“ไปงานเลี้ยงต้องเตรียมของใส่เงินไป 2 ของถ้าเจ้าภาพเลี้ยงเหล้าขาว
หื้อของที่มีเงินน้อยกว่า”

(เพศชายอายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

ขณะเดียวกัน ค่านิยมที่แฝงอยู่ภายใต้การบริโภคและการเลี้ยงรับรองแขกด้วย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือทุกบ้านต้องมีเครื่องเสียง สำหรับร้องเพลง (คารา โอเกะ) เพื่อความ สนุกสนานสร้างบรรยากาศในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึง ทำให้แต่ละคนต้องมีเครื่องเสียง เพื่อให้ทัดเทียมกัน โดยเฉพาะเพศหญิงสำหรับใช้ใน โอกาสที่มีการรวมกลุ่มเช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม เพื่อนที่ทำงานด้วยกัน และงานประเพณีต่างๆ เช่น ปอยหลวง ทานกัวยสลาก จากคำกล่าว

“มีก้านมีงานถ้ำบ่มา บ่มีคาราโอเกะงานบ่ครีกครั้น บ่ม่วน”

(เพศหญิงอายุ 39 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“เห็นบ้านอื่นเขามีเครื่องเสียงทันสมัย อยากเปลี่ยนทำเดี๋ยวล้ำมีปอยหลวง
จะซื้อเครื่องใหม่ ของเก่าเสีบงบ่ค่อยดี”

(เพศหญิงอายุ 36 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

3.3 ประเพณี กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประชาชนในหมู่บ้านดงจีเหล็กยังคงยึดถือประเพณีที่ดั้งเดิมกระทำสืบต่อกันมาช้านาน ผู้สูงอายุบางคนเล่าว่า ประเพณีดั้งเดิม ยังคงอยู่แต่รูปแบบในการจัดหรือบรรยากาศไม่เหมือนเดิม

“ประเพณีฮีตฮอยเดิมเขาบ่เกยละ ทำสืบมาถึงบะเดี๋ยว แต่รูปแบบ
มันเพี้ยนมันเปลี่ยนไป เช่น ประเพณีสงกรานต์
เขาเคยมีละครขอ ทุกคนนั่งฟังสงบ ได้ข้อคิด
แต่บะเดี๋ยวเป็นคนตรีเสียงดังกินเหล้า ตักัน”

(เพศหญิงอายุ 66 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

เดิมจุดศูนย์กลางของคนอยู่ที่วัด ในปัจจุบันให้ความสำคัญของการจัดงานอยู่ที่บ้านของแต่ละบุคคล เพราะต้องมีการเลี้ยงรับรองแขก ซึ่งทำให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

“คนบะเดี๋ยวฮู้จักกันนั้ก เวลามีก้านมีงานจวนกัน ไปบ้าน
แต่บ่อกว่า ไปกินเหล้าด้วยกัน หรือ ไปม่วนสนุกสนาน
ฮ้องเพลงคาราโอเกะ ปล่อยคนแก่ไปทำพิธีทางศาสนาที่วัด”

(เพศชายอายุ 75 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

สรุปบริบททางด้านวัฒนธรรม

ทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมสมัยใหม่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ วัฒนธรรมดั้งเดิมได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงผีซึ่งเช่นไหว้ด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ภายหลังการเช่นไหว้ผู้คนนำมาบริโภคต่อ สรรพคุณของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคเพียงเล็กน้อยทำให้มีสุขภาพดี และปลอดภัยจากปรากฏการณ์ฟ้าผ่า วัฒนธรรม สมัยใหม่ ได้แก่ ค่านิยมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ราคาแพงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการมีฐานะ การเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ราคาแพงเป็นการให้เกิดประโยชน์อื่น และความนิยมในการมีเครื่องเสียงประกอบบรรยากาศการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นอกจากนี้ประเพณีโบราณที่ประสมประสานความทันสมัยโดยบุคคลบางกลุ่มให้ความสำคัญที่วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการทำบุญร่วมกัน และบางกลุ่มใช้บ้านเป็นจุดศูนย์รวมผู้คนเพื่อความสนุกสนาน ก็มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน

4. บริบททางด้านสังคม

จากการที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อมูลทั่วไปว่าในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชากรดังนี้

4.1 การคมนาคม

ปี 2539 มีถนนสายดอนจั่น – สันกำแพง ตัดผ่านกลางหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีโอกาสติดต่อกับ หมู่บ้านอื่น ได้สะดวก มีร้านอาหารและร้านค้าตองหลายร้านทั้งสองข้างทาง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านที่ออกไปรับจ้าง แวะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างทางก่อนกลับบ้าน หลังจากเลิกงาน แม่บ้านบางคนบอกว่าเพราะถนนสายดังกล่าว ทำให้สามีออกไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และร้องเพลงคาราโอเกะตามร้านข้างทาง กลับบ้าน ไม่ค่อยตรงเวลา

“ตั้งแต่มีถนนสายใหม่ แฟนเจ้าเลิกงานแวะกินเหล้ากับเพื่อน
เข้าบ้านดึกเกือบทุกวัน”

(เพศหญิงอายุ37ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันภายในหมู่บ้านมีระบบการเงิน ในรูปแบบต่างๆ ให้บริการ ทั้ง ภาครัฐและภาคประชาชน ได้แก่ การกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน และเงินกู้ออมทรัพย์ ที่ประชากรแต่ละคนเป็นสมาชิกกองทุนต่างๆมากกว่า 1 กองทุน ทำให้มีเงินเพิ่มขึ้นจากรายได้ประจำ จึงมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น เพราะคิดว่า สามารถนำเงินจากกองทุนอื่นมาชดเชยได้ นอกจากนี้ยังมีระบบสินเชื่อร้านค้าภายในหมู่บ้านที่เอื้อต่อผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มที่เป็นขาประจำ แม้ว่าไม่มีเงินสด ก็สามารถใช้บริการได้โดยลูกค้าจะนำเงินมาใช้คืนตามระยะเวลาที่ตกลงกันไว้

“เขาติงมาแป๊ะกินเหล้าเป็นประจำ สิ้นเดือนเขาติงเอามาจ่ายหื้อ”

(เพศชายอายุ35 ปีไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เป็นเพราะมีเงินกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านหลายกองทุน
ทำให้ประชากรในหมู่บ้านบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันมากขึ้น”

(เพศชาย อายุ66 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

4.3 การติดต่อสื่อสาร

จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงาน คล้ายๆกัน เช่นกลุ่มเย็บผ้าในโรงงาน กลุ่มรับจ้างก่อสร้าง และกลุ่มทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ที่รู้จักกันกว้างขวาง หลายหมู่บ้าน พบว่าทุกหมู่บ้านมีงานประเพณี ที่หมุนเวียนกันจัดในแต่ละหมู่บ้าน และเป็นธรรมเนียมที่ต้องชักชวนเพื่อนหรือคนรู้จักไปร่วมทำบุญด้วยกัน

“ ไปปอยหลวงบ้านเขาเนื้อ รับรองของกินเพียบ บ่เมาบ่หื้อบักบ้าน ”

(เพศหญิงอายุ 40 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

ยิ่งรู้จักกับคนมากเท่าไร ต้องไปร่วมงานหลายหมู่บ้าน เพื่อความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

“ เขาไปช่วยงานบ้านเป็นถ้ำบ้านเขามีงานเป็นก็จะมาช่วยเขา ”

(เพศหญิงอายุ 50 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

4.4 ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

หลังจากมีการ สร้างโรงงานอุตสาหกรรมทำให้การประกอบอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการจ้างงานคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ เพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อมีคนมารวมกันมากการมีปฏิสัมพันธ์กันก็เข้าสู่กระบวนการพบปะสังสรรค์ และมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้หลังจากเลิกงานจะมีกลุ่มคนงานมารวมกลุ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านหน้าโรงงานเป็นประจำ

“ หลังเลิกงาน ผมกินเหล้ากับเพื่อนหน้า โรงงาน ตั้งวัน ”

(เพศชายอายุ 42 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

นอกจากนั้น “โทรศัพท์มือถือ” ซึ่งเป็นเทคโนโลยีในการสื่อสาร ที่ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านคงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อความสะดวกในการติดต่อกันมาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม่บ้านคนหนึ่งเล่าว่า

“ ตั้งแต่สามี มีมือถือ พอ โทรศัพท์เพื่อนจะรีบออกบ้านปีกมาเมาทุกที

ถ้าปีกซำก็โทรศัพท์มาบอก เขาว่าบ่ต้องเป็นห่วง ตะก่อนบ่มีโทรศัพท์ รีบกลับ

บ้านกลัวเขาเป็นห่วง ”

(เพศหญิงอายุ 34 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

4.5 สถาบันครอบครัว

ทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีบุคคล บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหมือนกัน แต่จากการสังเกต สามารถแยกความแตกต่างของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

4.3.1 ครอบครัวขยาย ถ้าในบรรดาญาติพี่น้องที่อยู่ในครอบครัวส่วนใหญ่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตกเดือนว่ากล่าวจะไม่เป็นผลสำเร็จเนื่องจาก ผู้ที่ตกเดือนยังบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลูกชายคนหนึ่งกล่าวกับพ่อว่า

“ ป่อบต้องบอกผมที้อยู่แล้ว ตัวป่อบยังกินอยู่ ถ้าป่อบยังเมื่อใด ผมจะยังเมื่ออัน ”

(เพศชายอายุ 34 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

อย่างไรก็ตามบางครอบครัวที่มีบุคคลได้รับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้บุคคลอื่นในครอบครัวงดบริโภคหรือบริโภคลดลง

“ ตามเป็นดีชานย่อนกินเหล้าหนัก ผมกลัวเป็นเหมือนตา
บะเดี่ยวผมพยายามกินน้อยลง ”

(เพศชายอายุ 33 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ)

4.3.2 ครอบครัวเดี่ยว ส่วนใหญ่บุคคลที่อยู่ในครอบครัวทั้งเพศชายและเพศหญิงจะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจาก ความเป็นอิสระและไม่มีใครว่ากล่าวตกเดือนดังกล่าวต่อไป

“ แฟนไปทำงานรับจ้างก่อสร้างกินเหล้ากับเพื่อนตั้งวัน
เขาไปทำงานกับแฟนต้องรอกลับบ้านพร้อมกันบางครั้งก็กินเหล้าด้วยแฟน
ป่อบแม่ก็อยู่อีกบ้านหนึ่ง ”

(เพศหญิงอายุ 38 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

สรุปบริบททางสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของหมู่บ้านดั้งเดิม โดยมิถนตัดผ่านหมู่บ้านทำให้มีก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและโครงการหมู่บ้านจัดสรร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพของประชากร จากเกษตรกรรม ที่รู้จักกันภายในหมู่บ้านกลายเป็นการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นทำให้ประชาชนมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นและนอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ การมีกองทุนกู้ยืมเงินหลายระบบ การมีระบบสินเชื่อของร้านค้าโดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตลอดจนการมีจำนวนร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ลักษณะครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายยังมีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละบุคคลด้วย

5. บริบทอื่นๆ

5.1 สื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านคงจีเหล็กที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่สนใจสื่อโฆษณาทางวิทยุ หรือ โทรทัศน์ แต่รับทราบข้อมูลของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อบุคคลที่บริโภคด้วยกัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“ผู้จึกเหล้าเพราะลองกินกับเพื่อน”

(เพศชายอายุ 62 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“ผมบ่มีเวลาดูโฆษณาในทีวี ผู้จึกเหล้าในร้านขายเหล้ามากกว่า เพราะเพื่อนแนะนำ”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“บ่ต้องดูโฆษณา ในร้านตั้งมีหื้อเลือกกิน”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นประจำ)

5.2 นโยบายการเมืองเกี่ยวกับการผลิตสุราและการค้าเสรี

ประชาชนในหมู่บ้านคงจีเหล็กส่วนใหญ่ สงสัยในนโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนการผลิตสุราและการค้าเสรีที่ไม่สอดคล้องกับการป้องกันสุขภาพ

“กินไปเตื่อะ รัฐบาลเป็นยังจะหื้อผลิตเหล้าเสรี”

(เพศชายอายุ 44 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“คนกินกันตั้งบ้านตั้งเมือง ถ้าบ่มีคนกินจะเป้งเหล้าออกมาเยยะหยัง”

(เพศหญิงอายุ 34 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เป็นหยังบ่ยับหื้อปราบปรามเหมือนยาบ้า เป็นหยังบ่หยุดเป้งเหล้า

ถ้าบ่เป้งออกมาก็มีคนเลิกได้หลายคนอยู่เหมือนกัน”

(เพศหญิงอายุ 45 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

“เป้งเหล้าออกมาขาย แต่ส่งเสริมหื้อเลิกเหล้า คนละทางเลยนะ”

(เพศชายอายุ 62 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

“ผู้ว่าเหล้ามันมีโทษทำหื้อคนเจ็บป่วยเป็นยังบ่เลิกขาย เลิกผลิตหื้อ

เห็นมีขายทุกร้านและคนกินบ่ขาด”

(เพศหญิงอายุ 37 ปี ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์)

นอกจากนี้บางส่วนให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ที่ให้การผลิตสุราเถื่อนไว้บริโภคเอง ไม่สนใจการผลิตเพื่อการจำหน่าย ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“แต่ก่อนแบ่งเหล้านำขาวจะ โคนยับ บะเคี้ยวแบ่งกินได้บ่เคร่งครัด
เหมือนแต่ก่อน”

(เพศชายอายุ 52 ปี บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางครั้ง)

สรุปบริบทอื่นๆ

ประชาชนในหมู่บ้านดงจีเหล็กส่วนใหญ่ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าข้อมูลจากสื่อโฆษณาและผู้ที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รู้สึกสับสนกับนโยบายทางการเมืองที่ให้การสนับสนุนการผลิตและจำหน่ายเครื่อง

6. กรณีศึกษา

ข้อมูลทั้งหมดที่นำเสนอในผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้แสดงรายละเอียดการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 กลุ่มในภาคผนวก จ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปความแตกต่างของผู้ที่บริโภคและไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละประเด็นได้ตามตารางดังต่อไปนี้

1. บริบทด้านบุคคล

จากการศึกษาพบว่า อาชีพ รายได้ การศึกษา สภาวะด้านสุขภาพ การให้ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มที่บริโภค และไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การนำเสนอในตารางเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะในส่วนที่แตกต่างกันเท่านั้น

บริบท	เพศ	อายุ	บทบาทหน้าที่ สถานภาพสมรส	ความคิดเห็นต่อการบริโภค
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 	- เพศหญิงมีแนวโน้มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้น - เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แสดงถึงลักษณะความเป็นชาย เพศชายบริโภคถือว่าเป็นเรื่องปกติ	- สังเกตวัยรุ่นอายุไม่ถึง 15 ปี เริ่มบริโภคเพิ่มขึ้น - บริโภคมากช่วงอายุ 35-49 ปี - ผู้สูงอายุบริโภคเพื่อให้คลายความปวดเมื่อย นอนหลับสบาย	- เพศชายทุกคนที่หย่าขาดจากภรรยาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการสังเกตและคำบอกเล่าของผู้ที่พบว่าบริโภคมากกว่าเดิม	- คงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ - คลายเครียด - เป็นเรื่องส่วนบุคคล - เลียนแบบบุคคลในครอบครัว - การเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านจำเป็นต้องอาศัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ - รู้สึกผ่อนคลาย เจริญอาหาร - พฤติกรรมการเลียนแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากครอบครัว - อ่างศิทธิเสรีภาพความเสมอภาคในการบริโภค
ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	เพศหญิงส่วนใหญ่ยังยึดมั่นคำสอนของบรรพบุรุษว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เหมาะสมกับเพศหญิง	-----	เพศหญิงสถานภาพสมรสหย่า รังเกียจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	- เสียค่าเงิน - ไม่มีประโยชน์ - บุคคลในครอบครัวได้รับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. บริบททางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภครีจิสเตอร์แล้วแตกต่างกันทุกประเด็นดังแสดงในตารางต่อไปนี้

บริบท	เศรษฐกิจ	การคมนาคม	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	สถาบันครอบครัว	ความเจริญด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
พฤติกรรม บริโภครีจิสเตอร์แล้ว	- มีเงินกู้ หมุนเวียน หลายระบบซึ่ง ประชากรเป็น สมาชิกคนละ มากกว่า 1 กองทุน - ระบบสินเชื่อ ร้านค้า เอื้ออำนวย	- มีร้านค้า ตองและ ร้านอาหาร หลายร้านสอง ข้างถนนตัด ใหม่ - การออกไป ทำงานนอก บ้านแล้วแวะ บริโภครีจิสเตอร์ แอลกอฮอล์ข้าง ทาง	- จากเดิมอาชีพ อยู่ภายใน หมู่บ้านปัจจุบัน ออกไปทำงาน นอกบ้านมี โอกาสพบปะ สังสรรค์กับ ผู้อื่น	- ครอบครัวเดี่ยว ขาดคนคอยห้าม ปราม ว่ากล่าว ตักเตือน - ครอบครัวขยาย ที่มีญาติพี่น้อง บริโภครีจิสเตอร์แล้ว ไม่ได้รับ ผลกระทบ	- การทำงานใน โรงงานมี โอกาสพบปะ ผู้คนหลาย หมู่บ้าน - หลังเลิกงาน พบปะและ บริโภครีจิสเตอร์ แอลกอฮอล์ หน้าโรงงาน ก่อนกลับบ้าน - มีการใช้ โทรศัพท์มือถือ สะดวกต่อการ นัดหมาย
ไม่บริโภครีจิสเตอร์แล้ว	- เสียหายเงิน - ครอบงำเงิน ไปใช้ ประโยชน์อย่าง อื่น	- ทำงานภายใน หมู่บ้านไม่ค่อย ได้ออกไปไหน	- รู้จักปฏิเสธจน ให้เพื่อน ร่วมงานยอมรับ และเข้าใจ	- ครอบครัวขยาย ที่ไม่มีสมาชิกใน ครอบครัวบริโภครีจิสเตอร์ แอลกอฮอล์ หรือ บริโภครีจิสเตอร์แล้วได้รับ ผลกระทบ	

3. บริบททางด้านวัฒนธรรม

ทั้งผู้ที่บริโภคและไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มี ความเชื่อในการเซ่นไหว้ผีด้วย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเชื่อสรรพคุณของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านความปลอดภัยจากฟ้าผ่า ที่แตกต่างกันแสดงในตารางต่อไปนี้

บริบท	ความเชื่อ	ค่านิยม	ประเพณี
<p>พฤติกรรม</p> <p>บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - บริโภคในปริมาณเล็กน้อยมีผลดีต่อภาวะสุขภาพ - การเลี้ยงผีที่เซ่นไหว้ประกอบด้วย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนำมาบริโภคกันต่ออีก - ความเชื่อในสรรพคุณของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคหรือพ่นแล้วจะแคล้วคลาดจากปรากฏการณ์ลมพายุ ฟ้าผ่า 	<ul style="list-style-type: none"> - บริโภคและการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ราคาแพงแสดงถึงการมีฐานะ และการให้เกียรติผู้ถูกเลี้ยง - นิยมใช้อุปกรณ์เครื่องเสียงสร้างบรรยากาศความสนุกสนานในงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเพณีดั้งเดิมยังคงอยู่แต่รูปแบบในการจัดไม่เหมือนเดิม - เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนุกสนาน รื่นเริง เข้ากับบรรยากาศของงาน - เดิมจุดศูนย์กลางของทุกคนอยู่ที่วัดแต่ปัจจุบันให้ความสำคัญของการจัดงานอยู่ที่บ้าน
<p>ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p>			<ul style="list-style-type: none"> - ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงาน - ประเพณีต่างๆ เพราะทำให้เสียเงินและเกิดการทะเลาะวิวาทจากการเมา - ยึดถือประเพณีเดิมคือจุดศูนย์กลางของการร่วมทำบุญอยู่ที่วัด

4. บริบทด้านอื่น ๆ ได้แก่สื่อโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และนโยบายทางการเมือง
เกี่ยวกับการผลิตสุราและการค้าเสรี

บริบท	สื่อโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	นโยบายผลิตสุราและการค้าเสรี
พฤติกรรม		
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	<ul style="list-style-type: none"> - รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อโฆษณา - ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาดูโทรทัศน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นด้วยและสนับสนุนการผลิตสุรา - รัฐสนับสนุนการผลิตก็ต้องมีการบริโภค
ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่สนใจสื่อโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ - ไม่เห็นด้วยกับสื่อโฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> - สับสนระหว่างการส่งเสริมสุขภาพเช่นการรณรงค์ให้งดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่มีนโยบายผลิตสุราเสรี - ถ้ามีการผลิตสุราเสรีน่าจะมีการปรับภาษีให้แพงขึ้น